

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12.
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fényképezési gépek és készülékekben.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
 Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

CALDERONI ÉS TÁRSA
 Ajánlanak színházi és kettős látcsöveket, kítűző üvegekkel, Salon-lorgnókat, a la Pompadour. Uj fajtájú nápaszemeket és csipetűket kit. üvegekkel. Fénykép-készülékek amatőroknak számára. Aneroid-légmérők, hőmérők, rajzszekők, nagyító-üvegek.

„Toronyórák“
 palota, laktanya, gyári órákat, villanyórákat, legelőnyösebben rendez be **Mayer Károly L.** 1-ő magyar gőz-órágyára Budapest, VII., Kazinczy-u. 3. Képes árjegyzék. Költőfelelős. b. r. m.

A Magyar Asphalt részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legelőnyösebben asphalt-burkolatok fektetését és nedves lakások, pinceszék, stb. gyökerek száraztatását.
 Telefon.

ROTHBERGER JAKAB
 cs. és kir. udvari szállító.
 Budapest, Váci-utca 23, a nagy Kristófhoz ez. házban.
 Kész férőruhák a legújabb vállastékban. A készítmények elegáns, tartós és jutányos voltáért, valamennyi világiállásokon a legmagasabb érmekkel kitüntetve.

Frakcionálék
 Kávéporok
 Gyapmak és kávémakat
 Borsómakat
 ajánl és elhelyez

Gerson Anna asszony
 BUDAPEST,
 Andrássy-út 21.
 (félemelet).

KERTÉSZ TÓDOR.
 Műiparúrok tára.
 Kunstgewerbliche Geschenks-Gegenstände.
 Magasin des Nouveautés Industrielles. — Fancy Goods.
 Budapest, Kistóftér (Gróf Teleki palota).

42. SZÁM. 1894. BUDAPEST, OKTÓBER 21. 41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK egyévi felírva 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt. felírva 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5. — Kifizetési előírásokhoz a postailag felírva 2.50 meghatározott vitoldij is csatolandó.

GANZ ÉS TÁRSA
 VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
 BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti célokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési cikkekkel. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, csözlöpverő gépeket, anyagszállító kocsikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és mindennemű szüzogépek.

Gőzcséplők.
 Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazott gyártmányok.
 Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakba vágó felvilágosítással és tanácsal, árak és feltételek közlésével szívesen és díjmentesen szolgál.
Első Magyar Gazdasági Gépgyár részvény-társulat.
 Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.
 Czimre ügyelni tessék!

MAGYAR GAZDÁK LAPJA
 A FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK ÉS GYAKORLATI MEZŐGAZDA egyesített kiadása.
 Heti gazdasági szaklap az agrár érdekeknek, a közigazgatás egyéb ágaival összhangban való képviseletére, a fejlesztésére. Minden irányban teljesen független, legelőkelőbb magyar gazdák alapítása, minden politikai párt férfait egyesíti.
 Szerkeszti: herényi Gothard Sándor.
 Szerkesztőség: Erzsébet-körút 15. szám.
 Tessék mutatós számot kérni.
 Október 7-én megjelenik.

Klössz György
 fényképezési és műszaki műintézet,
 (jelenleg Kossuth Lajos utca 18.)
 November hó 6-ikától fogva
 Városligeti fasor 49. sz. a.
 (saját házában) lesz.
 Villamos vasut megálló-hely a ház előtt.

Uj előfizetés az Olesó Könyvtárra.
 Ide s tova 20 éve, hogy Gyulai Pál szerkesztésében az Olesó Könyvtár megindult. Azóta nagy fejlődésnek, átalakulásnak indult irodalmunk. A hetvenes évek irodalmi viszonyainak szerény köre és szűk határai jelentékenyen kitágultak; irodalmunk termékei alig sejtett elterjedést nyertek.
 Az Olesó Könyvtár, mely ma ott található minden magyar házában, kétségkívül ez idők legtekintélyesebb irodalmi vállalatai közé tartozik; közel 400 kötete oly elterjedést nyert, mint alig egy másik hazánkban, s ha eleinte a magyar könyvek korlátozott kelendősége útját állta annak, hogy oicsóság dolgában a végső határig elmenjünk, ma, midőn e vállalat rendkívüli elterjedése mint tény áll előttünk, kötelességünkkel védik, e tényre számolni s az Olesó Könyvtár kötetének árait legnagyobb részben alább szállítani.
 Könyvtár szerivel becses könyvtár beszerzésére módot nyújtani, ez célja az Olesó Könyvtár az új és olesóbb kiadásának. Sokkal jobban ismeretes e könyvtár célja, hogysem fejtegetnünk kellene azt; leginkább a kisebb regények és eposzok, beszédek és költői elbeszélések, költemények és színművek tára, de nincsenek kizárva belőle az irodalom más ágai sem, kivált oly történelmi, széptani és irodalomtörténeti kisebb munkák, melyek tartalmuknál fogva és formaszép-ségre néve kitűnnek.
 Az Olesó Könyvtár nem bizonyos osztályt vagy kort tart szemé előtt, hanem az egész művelői közönséget, s nem annyira kétes becsű ujdonságokkal kíván kedveskedni, mint inkább elismert becsű művekkel. A hazai és külföldi remekírókól a legkiválóbb műveket közöljük s főleleveníjük egyszerűsággal némely jeles írók oly műveit és fordítmányait, a melyek még nem voltak összegyűjtve, vagy önálló kiadásban nem jelentek meg s így a közönségre néve mintegy elvesztetteknek tekinthetők. De adunk néha új műveket is s a szakértő szerkesztőség a megválogatásban a jó ízlés mellett kiváló figyelemmel lesz a magyar közönség szükségére is, hogy könyvtárunk ne csak oicsóságánál, hanem tartalmánál fogva is magyar családi könyvtárrá emelkedhessék.
 Hogy tehát vállalatunk a szó legmesszebb menő értelmében Olesó Könyvtár legyen, mely utat találjon a legszerényebb hajlékba is, elhatároztuk, hogy az Olesó Könyvtárra új olesóbb előfizetést nyitunk.
 Ezen új olesó kiadás 20 számot tartalmazó sorozatokban kerül a könyvtárba.
Egy-egy szám ára 10 kr.
 Havonként egy ily 20 számot tartalmazó sorozat fog megjelenni.
Egy-egy sorozat bolti ára 2 frt.
 Alább adjuk legközelebb megjelenő sorozatok tartalomjegyzékét. Az egyes sorozatok megjelenése után az azokban foglalt munkák külön is kaphatók lesznek, kedvűb. csinos bekötést táblák is, melyekbe a vidéki könyvtörök is elég csinosan be fogják köthetni az Olesó Könyvtár köteteit.
FRANKLIN-TÁRSULAT
 magyar irod. intézet és könyvnyomda.
 Eddig megjelent:
II. sorozat 21—40. szám.
 21—22 Dickens. Karácsonyi ének.
 23—24 Gogol. Beszélyek az orosz életből.
 25—26 Chateaubriand. Atala. Fordította Csiky K.
 27—28 Tennyson. Király idyllek. I. Hellén. — Ginevra. Ford.
 Szász Károly.
 29—31 Macaulay. Lord Bacon.
 32—34 Kemény Zsigmond. Szerelem és hűség.
 35—36 Hugo Viktor. Hernani.
 37—40 Kőlcsey Ferencz válogatott szónoki művei.

TOMORY ANASZTÁZ.
 1823—1894.
 KEVÉS embernek, főleg ha tudományos pályán él, jut az a szerencse, hogy szegényen lép a világra s mint gazdag ember hal meg; s még kevesebbnek, hogy a szerencse pazar ajándékát oly nemes célra tudja felhasználni, mint Tomory Anasztáz, kinek életpályája e hónap 9-ikén zárult be. A szépnek és jónak szolgálatában telt el életének nagy része; tudományos, művészi és hazafias eszmék terjesztésében és valóításában s a humanizmus cselekedeteinek gyakorlásában kamatoztatta a szerencse kegyéből nyert vagyonát, kihatólag nemzeti irodalmunkra, melynek egyik elsőrangú mecénása, pártfogója volt. E részben kevesen tettek túl rajta az újabb időkben. Voltak lelkes hazafiak, a kik vagy a tudomány, vagy a művészet oltárán áldoztak hazánk felvirágzásáért: Tomory összekötötte a szépnek, hasznosnak és jónak útjait, mindegyiken áldozatot vitt a haza védszellemeinek, abból a meggyőződésből, hogy az irodalom, művészet és tudomány pártolása hazafitü kötelesség, a melyet oly arányban teljesítünk, a milyen arányban alkalmasok erre sorsunk kedvezései. Zajtalan, bár nem változatosság nélküli élete a jó tettek szakadatlan láncolatából állott, s e jó tetteket az eszményi szép szolgálatában vitte véghez egy valódi bölcs ember módjára, a ki a hasznost a széppel tudja párosítani. Nemes lelkének szüksége volt a kiváló szellemek alkotásaival foglalkozni, hogy — mint Goethe kívánta — igazi élvezete legyen az életben. Épen e foglalkozás ösztönözte az irodalom és művészet szolgálatára. Nem szellemi előkelősége, hanem nyugodt és derült kedélye s fogékony lelke, kiválóan pedig áldozókészsége révén forrt össze élete a magyar műveltség jelesebb képviselőinek életével. A jök és jelesek között oszlott meg élete, a melyet egy szerény, de maradandó hely irodalmunk történetében is megőriz. Mert Tomory abban az időben buzgólkodott irodalmunk ápolásán, midőn az irodalom újabb nemzeti misz-

ziót teljesített, az ötvenes években. — Ekkor kezdtek nevé is ismerni, mint mérnökíróét, a ki különben nemcsak mennyiségben körebe vágó dolgozatokat, hanem társadalmi irányú közleményeket is írogatott az akkori folyóiratokba és lapokba 2x2=4 jegy alatt. Ekkor sodródott mind jobban az irodalmi életbe, melynek a nemzetre való hatását kevesen érezték élénkebben Tomorynál, főleg midőn oly körbe jutott, mely néhány évig akkor a magyar irodalomnak Jeruzsálemé volt, hová a magyar írók első sorban fordultak, ha valami vállalatba akartak bocsátkozni. A nagykőrösi tanári kar alkotta e kört, vezéréül Arany Jánost ismerve és tisztelve. Ide jutott Tomory Anasztáz 1853-ban Szász Károly utódjál, mint harmincz éves ifjú mérnök, a ki az előtt egy évvel adta ki az «Emlékkönyv» című almanachot, egy a különböző költők műveiből összeválogatott gyűjteményt. Te-

hát nem érzéken, hideg száműdős volt ő már ifjúkorában sem; fogékony lelke szívesen foglalkozott szaktudománya helyett a költészetel s talán, ha Pesten maradhatott volna, nem is igen művelte volna a mennyiségtant. De az ötvenes évek elején őt is vidékre szorította a kemény sors, mint annyi más jelesünket. Jóllehet görög-keleti vallású szerb családból származott; szerény, de elég tisztességes állapotban levő szüleitől, kik kereskedésből éltek, gondos és mindenek fölött magyar nemzetiség nevelést kapott. Duna-Földvárrott, szülőhelyén, kezdte tanulmányait, a melyeket a fővárosban fejezett be. Családi nevét — Theodorovics — testvéreivel együtt már ifju korában megmagyarosította. Elvégezte a mérnöki tanfolyamot s oklevelet szerezvén, egy ideig Pesten élt s innen választották meg Nagy-Kőrörsre, a hol mindössze egy évig maradt. Arany János 1854-ben azt írja Tompánknak, hogy két új kollegájuk van: egyik Tomory, «egy becsületes görög fiú, — «unser Muszka», — a másik Lengyel Dániel. E körbe egészen beleillett Tomory, a kinek egész életére nagy hatással volt a nagykőrösi gymnáziumban töltött tanári éve. Sok buzgóságot, ifju hevet s vidám életnézetet vitt oda Tomory, s igaz magyar szíve csakhamar meghitt barátokul nyerte meg nagynevű tanártársait.

Ellinger Ede fényképe után.

TOMORY ANASZTÁZ.

Midőn anyai nagybátyjának, Baranovszky Miklósnak, a ki nagykereskedő volt és hol Hamburgban, hol Bécsben lakott, vagyonát ő és testvérei örökölték, még egyszer lerándult Nagy-Kőrörsre, hogy társaitól búcsút vegyen. Több alapítványt tett a gymnáziumban s ezért tiszteletbeli tanárnak választották meg. Arany János meg is emlékezik egyik levelében, hogy az öt arany díjat, melyet Tomory tűzött ki a legjobb tanulóknak, egy olyan deáknak ítélte oda, a ki már akkor úgy verselt, mint a nyilvánosság előtt működő közepszerű versírók. Tomory a nagy vagyont igazi okossággal használta fel. Megvette Felcsúthon a Pázmány-féle birtokot, a melyet később eladván, Gombán, majd e helyett Szent-Tamásan szerzett egy nagyobb földbirtokot, a hol mint-

széri gazdaságot rendezett be. Sokat költött a művészet és irodalom különféle termékeinek összevásárlására, képekre, régi ereklyékre. A nemzeti színháznál nem egyszer tűzött ki száz-száz arany jutalmat történelmi tragédiákra. E pályázatok buzdították írónkat oly időben, midőn az irodalmi közállapotok elég borúsak voltak. Jókai «Könyves Kálmán»-ja, Oberyik «Brankovics György»-e, Hegedüs Lajos «Bibor és gyász»-a nyertek e pályázatokon. Számos irodalmi vállalatot támogatott anyagilag, mint például Sárosy Gyulának «Az én albumom» című zsebkönyvét, a «Külföld koszorúja» című szépirodalmi kiadványt, stb. Hásonlókép áldozott a képzőművészetért is. Ő készítette Katona József ércszobrát is Züllích Rudolfal, mely a régi nemzeti színház előtti ligében volt felállítva s a melyet aztán Kecskemétnékné ajándékozott; Lendvay Márton szobra megalkotásában is ő tett legtöbbet anyagi áldozataival.

De mind ennél sokkal fontosabb Shakspeare magyar fordításának kiadása, a mely nála nélkül bizonyosan csak sokkal később jöhetett volna létre. Tomorynak nemcsak abban van érdeme, hogy az írói tisztelődét s a kiadás többi költségeit fődözte, hogy a legjobb jegyzetes angol kiadásokat megszerezte, hanem abban is, hogy a fordítás elveinek, kiadásának s az egész vállalat folyamának megállapítását oly férfiakkal állapította meg, mint Arany János, Csengery Antal, Eötvös, Kemény, Bérczy, stb. Az íróból, fordítóból kritikai bizottságot alakított, a melytől szintén legfőképp Arany tanácsára állított össze s mindenképp rajta volt, hogy Arany fordításával indíthassa meg a vállalatot.

Ha elgondoljuk, hogy Vörösmarty a harminczas években nem habozott kimondani, hogy Shakspeare jó fordítása magában fölér egy félszázaléknál még műveltebb nemzeteknél is: nagy mértékben méltanyunk kell a magyar Shakspeare-fordítás körüli fáradozásait és anyagi áldozatait Tomorynak, a ki a kiadást lehetővé tette, s később az egész magyar Shakspeare-kiadást a Kisfaludy-társaságnak ajándékozta. Éppen akkor juttatta Shakspeare magyar fordítását a nemzet kezébe, midőn az alkotmányos élet megindulóban volt s így a nemzeti érzést ezzel is fokozta és termékenyítette, a miért a társaság ülésterme számára arcképeket lefestette.

Nem irodalmi műveinek becsé, hanem itt vázolt hazafias áldozatkészsége nyitott utat neki az Akadémiába. Sem ez a kitüntetés, sem nagy vagyona nem változtatták meg jellemét. Még jobban ragaszkodott azokhoz, a kiket tisztelt, becsült. Öreg korában is legnagyobb kedveléssel mutogatta a kiváló férfiakról kapott leveleit s más kéziratait. A nyilvános szerepléstől mind jobban a magánéletbe vonulván, öreg napjait szerető családjá s íróbarátai társaságában szeretta töltetni.

Hazafias buzgóssága szép példának s okulásul szolgálhat a nemzetnek. Nevét megörzözi a magyar irodalomtörténet is.

Dr. Váczy János.

Hadd írjak én is egy pár sort függelékül ez életrehozó «múzsza professzoráról», mint a hogy néha mi is nevezük őt — természetesen poharak közt. Ezt a nevet pedig neki egy 4—5 éves kis fiú, a jó öreg Gubody Sándor bácsinak, a képviselőház egykori korelnökének a fia adta. A «Theodorovics» név neki igen kemény hangzású volt, muszáknak tetszett — s első látogatása alkalmával nem találván Tomory a hasonló mórőrök Gubodyt otthon,

fiú, kivel beszélt, úgy jelentette be apjának: «itt volt a múzsza professzor».

Hogy pedig a «múzsza professzor» Nagy-Körösön megválasztott tanárrá, ez is esemény számba ment. A körösi «lyceum» — mint előbb neveztek — a ref. egyház által fenntartott protestans gymnázium volt. Tehát felekezeti: s az ilyen intézetek, a papisták csak úgy, mint a kálvinisták, vagy lutheránusok, szigorúan megtagadták, hogy csak felekezeti embert választottak meg tanárrá. A matematikai tanszék megválasztása után rendes pályázat hirdettetett ki, s a protestans folyamatok mellett volt egy görög keleti mérnök — Theodorovics Anasztáz. Senki sem ismerte a városiak közt, de ő mérnök volt, kitűnő bizonyítványokkal. Kétségtelenül legjobb volt az ő qualificatioja. De hát a vallása? Mi professzorok erre azt mondtuk, hogy a számtannak nincs vallása, s ötlet ajánlottuk. Az egyháztanács elnöke, Magyar Pál, s legtekintélyesebb tagja, Tanárky, azzal argumentáltak, hogy azt kell megválasztani, a ki a tanárok ajánlanak, mert együtt működnek vele; így Theodorovicsot megválasztották. Az igaz, hogy derekban bevált. Tárt karokkal fogadtuk; jó professzort, jó kollégát nyertünk benne.

Még a múlt században s a mostaninak is elején, virágzó görög egyház volt Körösön, nem nagy, de jól fenntartott templommal. A kereskedőt Körösön «görög»-nek hívták s mikor az első zsidó egy fuvaros Körösrre szállította, arra a kérdésre, hogy «kit viszel?», azt felelte, «viszem ezt a zsidót Körösrre görögnek».

Egy fél század sem telt el, s a körösi asszony családját vásárolni már nem a «göröghöz», hanem a «zsidóhoz» küldte. Már Tomory 3—4 ó-hitű családnál többet ott nem talált. Az egyház a kecskemétnékné volt filiája s rendezés zárva volt, nem levén lelkésze, a ki isteni tisztelét tartson. Az első kitüntetés, mi Tomoryt Körösön érte, az volt, hogy hitorsosai őt bízták meg a gondnoksággal. S ha olykor-olykor a nagy vendéglőben barátságos lakomára összeültünk zsidó Juczánal, s ő rendelt valamit, azzal biztatta a vendéglősné: «hossa galambom, áldja meg a rácz Krisztus».

Kitűnő professzor volt, — s a mint székét elfoglalta, hozzá fogott egy tankönyv írásához, mely nyomtatásban is megjelent. Ezt már «Tomory Anasztáz» név alatt adta ki. Ezen tankönyv szerint tanította a növendékeket s az érettségi vizsgálaton szép sikert mutatott. De kitűnő udvarló is volt, kegyeje a lányoknak, asszonyoknak, s nemcsak csevegni, de táncolni is jól tudott. Általában minden körben szerették, becsülték.

A mi társadalmi életünknek központja Arany János volt, s aligha tévedek, ha azt hiszem, hogy a vele való társalgás gyakorolt befolyást Tomoryra, hogy minő irányt kövessen az irodalom emelésére szánt törekvéseiben. Egy teljes Shakspeare kiadásnak eszméje itt merült fel. Maga Tomory különben is művelt ízlésű ember volt s szám- és mértani tanulmányai mellett nemcsak a magyar, hanem a külföldi irodalom klasszikusait is nagy szeretettel tanulmányozta; s egy magyar anthológiát is állított össze.

Azért mondám fentebb a mi társas életünknek, mert nekünk tanároknak, magunknak is volt külön társas életünk, habár a városiak társas életétől sem zártuk el magunkat, s a legtöbbet szives barátai összeköttetésben voltunk. Tomoryt jó kedélyéért, keresetlen modoráért, Tomoryt jó kedélyéért, keresetlen modoráért minden körben szerették; olykor a vidékre is ki-ki-irándult. A népnapok Körösön nagy szerepet játszottak; — akkor egész processzió volt a városban; — mondhatni, egyetemes találkozási ünnepély volt, melyet valahol vidám lakoma

zárt be. Természetes, mi tanárok sem maradtunk el s Tomory vidám csapongó felköszöntői emelték a hangulatot.

Hanem igazi ünnep akkor volt, mikor egy-egy vidéki vagy pesti vendég az írói körből lelátogatott hozzánk. A fő vonzerő itt is Arany volt, s a legtöbb vendég — Kemény, Csengery, Tompa, Gyulai, Szemere Miklós, stb. — ő hozzá szállott. Hanem a legfényesebb vendégelátást Körösön mégis Tomory rendezte — az ő búcsulakomájában (1854 őszén), nem sokkal azután, hogy nagybátyja gazdag örökségébe lépett. Keménytől, Jókaitól kezdve egy egész sereg pesti vendég, Tompa s még más vidékről is eljöttek arra. Biz ez igazán ünnep volt; soha hasonló kedvet nem láttam. A messze vidéken híres első körösi banda húzta kivilágos kivitradig, s Tomory ott volt mindenütt, dirigált mindent s ügyelt, hogy a jökegy ki ne fogjon.

Ez volt a búcsulakomája. Ő eltávozott, de attól fogva Körösrre minden évben pályadijait küldött annak, ki a magyar irodalomnak a legnagyobb előhaladást tette. Azt az ütést pedig, melyben lakott s búcsulakomáját tartá, a körösi tanács az ő nevével Tomory-ütésznak nevezte el.

Attól fogva több mint negyven év telt el; nagy része azoknak, kik e lakomában részt vettek, megelőzte őt a halálban. Most már ő is elköltözött!

Áldott maradjon emléke!

SZILÁGYI SÁNDOR.

A MARGITHIDON.

A Rózsahegy mögé Csend, mit homály takar,
Rózsás felhők közé Fény, zsongó zúrvarar
Nyugodni tér a nap; Előttém egybefoly;
Mit fénye ide vet, Hús szellő leng körül...
A csókra fölnevet Lelkem megrészegül
Aranyszínben a hab. E kép csudától.

Méltóságos hegyek «Im, kinek egy egész
Ködben kéllenek Nappalja kárba vész,
Már amott messze túl; Csak tujra még a bajt;
Itt a fák levele Hisz egy szép, nyájas est
Susogó vizre le Megadja mind, mit esd,
Szerelmesen borul. S búját felejti majd.»

Hömpölyg a víz, — alább Ekképp suttog szavát
Nagy hosszan paloták S oly édes enyhét ad —
Szegélyzik partjait, Csöndes nyáresti szél;
És fel-felesillan Oh, hizelegi körül,
Tükrön a gyors hajó Mig észrevétlenül
Barázdákat hasít. Reám borult az éj!

PAP KÁLMÁN.

A DIREKTOR TEVÉJE.

Színészhistória.

Irta Zöldi Márton.

A gyulai vásárra járt a negyvenes években egy örmény komédiás, a ki Giluj Zakariás nevet viselt, s egy kétpúpú tevének tulajdonosa volt. Hajdanában strucz madarai és majmai is voltak, melyek nagy vonzóerőt gyakoroltak a vásári közönségre. De e művészi előkelőségek egyenként elpusztultak, s az öregséggel és egyéb bajjal küzdők komédiásnak nem telt módja újakat szerezni. Időközben leánya is meghalt, ki pedig igen kecsesen tánczolt kötelen, s az öreg Giluj ez alkalommal a gyulai vásárra már csak unokájával és a mindvégig hú dromedárral jelent meg.

A kis unokát Rózsikának hívták, s noha még tizedik évét sem töltötte be, bámulatra ragadta a nézőket ügyes gymnasztikai mutatványával. Visszafelé megtudta a szalto-mortálét csinálni. Különben igen szelid, engedelmis leánya volt, a kinek a tényéjébe bizony mindenki szívesen beledobta a sajnó krajczárt.

Történt, hogy ugyanabban az időben Bacsó szintársulata is Gyulán tartózkodott s a két direktor egy és ugyanabban a házbán fogadott lakást. Különböztetve egymást, egy-egy őszi vásár már többször összehozta őket. Az öreg Gilujnak nagyon rosszul fizetett a vásár. Háromnapigszakadást esett az eső, s minthogy válogatott mutatványai a szabad ég alatt törtétek volna, színét sem látta a keresetnek.

A kis Rózsika egész nap a Bacsók konyháján guggolt s nagy mohósággal ette a falatokat, melyeket neki a derék Bacsóné asszony juttatott. Sápadt, hosszukás arcának minden vonásából szörnyű éhség kandikált ki.

Bacsó nem is állotta meg szó nélkül a dolgot, hanem oda szólta a feleségének:

— «Fiam, ezek koplálnak, készíts estére valami jó vacsorát, traktáljuk meg az istenadtaikat, hadd lakjanak egyszer jól.»

Azzal maga átment s meghívta Gilujt a vendégségre. Roppant kétségbeesett hangulatban találta a szegény örményt, ki a levantei nyelveken kívül az összes magyarországi nyelvjárást is ismerte. Magyar beszéde komikusnak tarkállott az idegen szavaktól, különben valószínű, hogy egyetlen egy nyelvet sem tudott igazán.

A meghívást nagy köszönettel fogadta, s este Bacsóné nem győzött örvendeni azon, hogy micsoda puszításokat vitt véghez a töltött káposztában, pörköltben és túrós csuszában.

— «Finom menázi, — ismételte gyakran, — jobb mint a szárított hal, vagy a puliszka.»

A jó karezos a szokotnál is beszédeesebb tette, s mikor éjfél tájon a kis Rózsika a boglyas kemence padon elaludt, a vén örmény komédiás csillogó szemekkel nézett a fagygyertya lángjába. Nagy nyugtalanság vett rajta erőt, fölgrott a székeből, fölhajította poharát s izgatottan föl- és aljár. Végre megállott Bacsó uram előtt, s körülbelül a következőket mondotta:

— «Meguntam a nyomorúságot... elég volt ötven évig... haha... mennyi ebédet mulasztottam el... hányszor hálтам szabad ég alatt... de most elég. Mindennek megvan a maga határa. Nem magamért teszem... eszembe sincs... én a legutolsó vagyok... mindig is az voltam... de ez a gyerekleány... az én kis unokám — nem fog nyomorogni többet... nem fog... Vége.»

Minthogy érezte, hogy hangja nem elég erőlyes, nagyot toppantott a lábával és hosszú szünetet tartott.

A jó Bacsóné meglepetéssel hallgatta e magánbeszéd-felét s szeliden megköczkázta a következő kérdést:

— «Valami új mesterséghez akar fogni?»

— «Új mesterség, hetven éves koromban? Nem. Elkéstem már azzal. De azért fordítok a dolgom. Hallgatok ide. (Mindenkit tegezett.) Van nekem egy bátyám, sokkal vénebb nálam. A mi familiánkban mindenki hosszú életű volt. Ez az én bátyám a legnagyobb gazemberek egyike, a ki valaha a föld hátán hordott. A berber vízekén jár és osepézzettel foglalkozik. Őt-hat hájója is van.»

— «Dohányt csempész?» — kérde Bacsó, ki azt épen nem találta valami megvetendő dolognak.

— «Mindent, — suttogá a komédiás halkra fordított hangon, — selymet, szövetet, ékszert, fűszerárut. A mi gyanus holmi a Középtengeren van, az mind az ő kezén fordul meg. Palotái vannak, mérőfeldekre terjedő birtokai. Maga sem tudja, hogy milyen gazdag.»

Bacsó, ki a berber vízeknek soha hírét sem

hallotta, nagy ámulattal hallgatta ezt a bevezetést. De szentül hitte a komédiás minden szavát, ki bőszbédűen így folytatta:

— «Ötven év óta csak kétszer láttuk egymást. Szülem elkergették a háztól, mert már akkor is rossz volt. Én jó fiú voltam mindig, ma is az vagyok. Ő gazdag lett, én koldus voltam mindig. Így is jól van. De most nem bírom tovább, aztán itt van a kis Rózsika... ez a drága angyal... bátyámnak soha sem volt gyermeke... az igaz, hogy felesége sem volt. Hát tudjátok, mit teszek? Hozzá megyek, fölkeresem, s hamár koldulnom kell, tőle kérek az unokámnak anynyit, hogy éhen ne pusztuljon, ha már megvan.»

Bacsók ezt a tervet nagyon okosnak találták, s készségesen ráállottak arra, hogy addig, míg ő bátyját fölkeresi, maguknál tartják a kis Rózsikát. Hisz annyit eszik, mint egy madár. Majd meglez közöttük. Nekik úgy sínes gyermekük. Csak menjen az öreg Isten hírével, a kis leány miatt ne aggódjék, annak gondját viselik.

— «Tudtam, — mondá Giluj a könyvezésig elérékenyülve, — jó szivetek van, mert magatok is szegények vagytok. Azt hiszem, két hónap múlva visszakerülök. Még ez éjjel útra indulok. Nincs nyugtom. Hanem igaz, a tevétem vihetem magammal, tartsátok azt is, míg visszatérek. Kevészel beéri szegény, hétszámra el-koplal, ha kell.»

Bacsók ebben sem találtak semmi nehézséget, s az öreg komédiás, miután ismételtén össze-vissza csókolgatta alvó unokáját, még azon éjjel neki indult a barbár vízeknek, a hogy Bacsó uram mondta.

A kis Rózsika hamar beletörődött az új állapotba. Eleinte sokat sírt és sokféle nyelven sóhajtozott a nagypapa után, de új otthonában annyi gyöngédség környékezte, hogy néhány hét múlva szomorú arca egészen kiderült. A színek is sokat foglalkoztak a szép kis örmény leánnyal, de még többet a tevével.

A türelméről nevezetes afrikai teherhordó hosszú, viharos művészi pályája alatt bizonyára nem látott soha olyan boldog napokat, mint a minőket a szintársulat kebelében töltött. Csoda, hogy gyomorántalmakat nem szenvedett, annyit ettették kifidárábokkal és egyéb ételműekkel. Valóságos központja lett a társulat figyelmének és gyöngédségének. E figyelmet és gyöngédséget a derék állat azzal igyekezett meghálálni, hogy válogatás nélkül mindent megevett, a mit csak elébe raktak.

Akárhányszor látni lehetett, hogy egy-egy primadonna átölelte nyakát s úgy bezépte, mint valami ölebecskét, mi az egyik udvarlót önkéntelenül a következő megjegyzésre ragadta:

— «Ha dromedár lehetnék, nem kívánnék oroszlán lenni.»

De az igazság okáért meg kell említenünk, hogy a tevé a közönség részéről is élénk érdeklődés tárgya volt. A szinlapoztó, ki gondozásának hivatalos tisztjét magára vállalta, annyit tudott ez érdekes állat tulajdonságairól beszélni, hogy Brelm, az állatok nagy ismerője, is meg-bámulhatta volna.

Az idő pedig szépen telt. A két hónap, mit az öreg Giluj visszaérkezésének határidejéül megjelölt, már régen elmuld, de a vándormadarakon kívül talán senki sem tudta, hogy az öreg örmény hol és merre bolyong. A vándormadarak pedig nem rendörök, hogy az efféle titkokat elárulják.

Mikor az ősz barátságosan leheletével beállott, Bacsók azon tanácskoztak, hogy mit csinálnak télire a tevével? Nyáron csak megvolt a fészerek alatt, de télen istálló kell neki és egyéb gondozás. Már félesztendéje, hogy Giluj

eltávozott, s Bacsónak, kerekén kimondva, kevés reménye volt, hogy valaha viszontlátja.

— «Ki tudja, mi érte a szegényt a barbár vízeknél? Úgy lehet, hogy valami barbár czethal nyelte el.»

Inkább sajnálta, mintsem haragudott reá. A Rózsika jövőjeért nem aggódott. Színész nő lesz belőle, punktum, primadonna. Hisz olyan szép leány. El is játszatta vele a «Peleskei nótárius»-ban a sötétség szellemét. Kissé idegen kiejtéssel beszélt még, de e szerepél az nem sokat határoz. Hisz a sötétség királynője maga is oly idegenszerű lény.

Hanem a tevé, a tevé... annak a sorsa aggasztotta, vagyis inkább az, hogy miképszabaddal meg tőle — legalább a télire.

Azonban ez is eligazodott. A dolog úgy esett, hogy egyik előldi városban rémséges defezittal végződött a színházi idény. A direktornak annyi pénze sem maradt, hogy a szinpadhoz való deszkák árát ki tudta volna fizetni. Bernstein Salamon úr pedig — így hívták a fakereskedőt — üzleti ügyek lebonyolításában nagyon hajthatatlan ember volt.

— «Ha nem tud fizetni, — mondá, — akkor valami zálogot kell hagynia. A váltó fedezet nélkül nem elég. Igen szomorú tapasztalataim vannak.»

Bacsó uram a füle tövét vakarta, s erősen törte a fejét, hogy micsoda zálogot adjon a fakereskedőnek.

— «Ha elfogad egy bibor királyi palástot, hermelinnel...»

— «Direktor úr, — mondá a deszkák ura, — maga nem okos ember. Mit csinálók én a biborral és hermelinnel, még az esetben is, ha igazi biborral és igazi hermelinnel volna szó? Ilyen zálogot fejedelmi személyeknek lehet kinálni, de nem egy közönséges fakereskedőnek. Valami polgári zálogot kérek.»

A direktor agyán egy mentő gondolat villámlott át.

— «Uram, — mondá, — legyen! Adok önnek zálogot. Olyat, hogy mind a tiz újját megszophatja utána.»

— «Csak nem lekvárt?»

— «Dehogy... egy tevé.»

— «Tevét? Hm. Különös zálog, igazán nagyon különös, de legyen, elvállalom. Végre is tudom, hogy nem hagyja a nyakamon.»

Mikor Bernstein kocsisa délután eljött a kötőfékkel, hogy hazaszállítsa a csodát, a kis Rózsika ép a színház udvarán volt. Hogy megsiratta szegény a hűséges dromedár! Hiszen úgy szólván oldala mellett, árnyékában növekedett. Ez volt az utolsó káposz, mely őt a multhoz kötötte. És most azt is elvette tőle a sors... a kötőfék. Bizony, hajnalig hallatszott keserves zokogása, s Bacsó már szinte megbánta a ravasz alkut.

Aztán ismét másfél év telt el, minden nevezetes esemény nélkül. Gilujról már csak úgy beszéltek, mint egy regebéli személyről. Hisz egész élete és eltűnése oly regeszerű volt. Bacsót leginkább az bántotta, hogy nem tudta magát a barbár vízek iránt tájékoztatni.

Hanem egyszer épen előadás folyt valamelyik dunántúli városkában, mikor a szinlapoztó a szinpadra rohan, hol Bacsó a szinfalak között épen a jelenését leste.

— «Megjött a tevé!» kiáltá olyan hangosan, hogy más körülmények között az ügyelő erőlyesen rendreutasította volna.

Most azonban a direktorral együtt ő is nyitva fejejtette a száját a nagy csodálkozás miatt.

— «A tevé?!»

— «Igen, a tevé, a mi tevének.»

— «Lehetetlen, fiam, nem jól láttad.»

Orlowski A. — Kozák-tábor.

Grottger A. — A küzdelem.

Grottger A. — A kibékülés.

Kossak I. — A Dniesteren átkelő harcosok.

Konicz T. — A festő egy mellszobor előtt.

Sucodolski J. — Lengyel legionáriusok Olaszországban.

Szegel C. — Lengyel táncz a szabadban.

Grassi J. — Lubomirska Teréz hercegnő mint Hebe.

Gryglewski A. — A krakói kör-tér és a Mária-templom.

Grottger A. — Lengyel család Kosciuszko sírjánál.

Gottlieb M. — Shylock és Jessica.

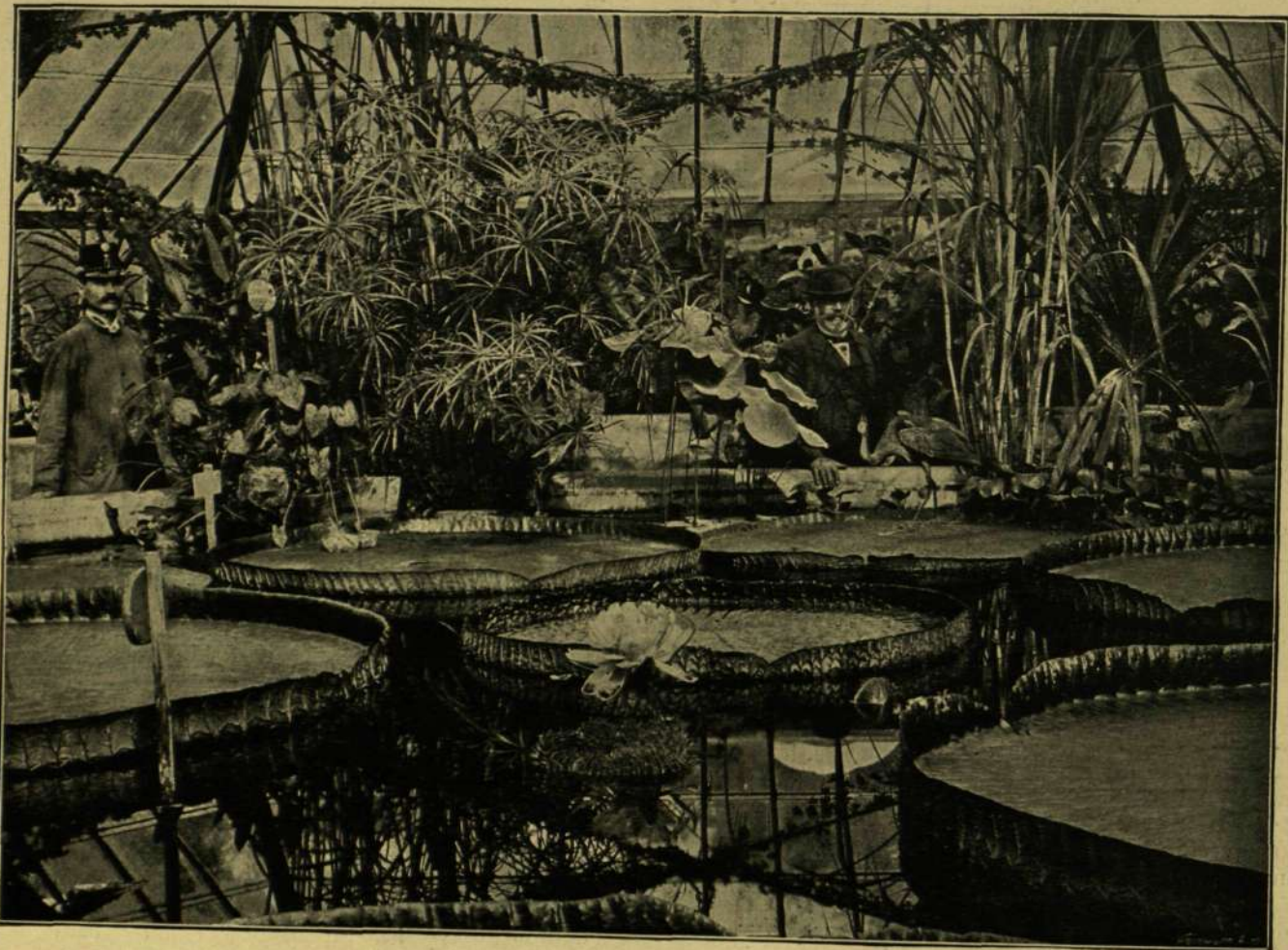
Kotsis A. — Nász- és gyászmenet találkozása a krakói Flórián-kapun.

lábai legyökereztek volna és örömmel kiáltott fel. A 'Vigasság' című vendéglőből, a mely mellett elmentek, hanyatthomlok rohant ki egy cizillinder-kalapos, vörös arcú, iszákos szemű úr. Utána Urcajev kapitány futott, kezében egy dáköval, sapka nélkül, rendkívül rendetlen, küszált ruhában. Új kabátja csupa kréta volt, egyik hajtókája le volt gyűrve, a hátulsó zsebe mellől pedig hiányzott a gomb.

— 'Majd megtanítlak én téged játszani, te család! — kiabált a kapitány, dühösen hadonászva a dáköval s homlokáról az izzadságot törülgetve; — megtanítlak én téged tisztességes emberekkel játszani, te fő-fő gazember!

— 'Nézd csak, te tökéletlen asszony! — sutogott Merkulo, oldalba lökve könyökével a feleségét, mindjárt meglátszik, hogy ki az úr. A kereskedő, ha ruhát varrat magának, nem meri hordani, tíz estendeig is elkuporog benne, ez meg már tönkre tette a mündéjét! Akár mindjárt újat rendelhet.'

— 'Eredj, kérd meg tőle a pénzedet, — szóló Akszinya; — eredj no!'

A BUDAPESTI FÜVÉSZKERTBEN LEVŐ VIKTORIA REGIA TELJES VIRÁGJÁBAN.

— 'Ugyan mit képzelsz, te tökéletlen. Az útczán? Hát ha éhen halnék!'

Bárhogy húzódozott Merkulo, felesége oda tuszkolta a döhöngő kapitányhoz, hogy hozza szöbe a pénzt.

— 'Takarodj! — felelt neki a kapitány; — már meguntalak.'

— 'En, nagyságos uram, egészen értem a dolgot... En felőlem... de a feleségem... az egy buta teremtes... Hiszen a nagyságos úr is tudhatja, hogy mennyi esze van egy asszonynak.'

— 'Meguntalak már, nem érted? — ordított a kapitány, kidüllesztve rá zavaros, ittas szemét. Hordd el magad!'

— 'Értem, nagyságos uram. De én az asszony miatt szólok; tetszik tudni: a tehene ára volt... Eladtuk egy Judásnak a tehenet.'

— 'A-á-á, hát még diskurálni is akarsz?'

A kapitány egyet hadarított a dáköval, és — puff! Merkulo hátáról lezuhant a szenes zsák, szeme szikrát vetett s elejtette kezéből a sapkát. Akszinya elsápadt; egy pillanatig mozdulatlanul állt, mint a Lóth sóbálványára vált felesége, azután előre ment s félénken nézett a férje arcába... Nagy meglepetésére Merkulo arczán boldog mosoly, könyes szemében öröm ragyogott...

— 'Mindjárt meglátszik, hogy ki az igazi ur! — dörmögött a szabó; — ezek tudják: mi az illendőség... Egészen ezen módon történt... épen ezen a helyen, mikor Spurzel bárónak, Karlyes Eduárdnak vittem haza a ruháját... Egyet kavartott a kezével és — puff! Hasonlóképen Zembulatov főhadnagy úr is... Elmentem hozzá s ő egész erejével felrugott... Eh, feleség, eltűntek a szép idők. Nem érted te ezt. Elmúltak a szép idők.'

Merkulo egyet kanyarított a kezével és összeszedve a szent, haza czammogott.

EGYVELEG.

* Keserű boszú. Egy keletindiai angol bíró valamiért elítélt egy benszülött embert. Ez boszút akarván állani, pár napi börtönből kiszabadulva, megleszte az alvó bíró s levágta bajuszát, melyre nagyon büszke volt. Nevezetes, hogy a bíró nem volt képes őt újból megbüntetni, mivel ily esetre a törvénykönyv nem gondolt.

* A missionariusok száma Kínában nagyon megnövekedett; jelenleg már közel kétezeren vannak s igen soknak családja is ott van.

* Gazdag koldus. Franciaország Auxerre nevű városában nem rég egy öreg ember hunyt el, kitöbb év óta koldulásból tartotta fenn magát. Halála után egy ládában egy millió frank értékű papírt találtak s ezenkívül pénzében volt 400 üveg bor a híres és drága 1790-iki terméskől.

* A thea-kereskedésben újabban nagy lendület nyert az annami thea, melyet a francziák minden módon igyekeznek emelni, hogy a kínai és indiai thea monopoliáját megszüntessék.

* Nagyszerű néprajzi főlvételt indított meg az amerikai Egyesült-Államok kormányja. 367 helyen tudományos állomásokat létesített, gondosan előírt kérdésekre kell feleleteket készíteni s fényképi főlvételeket tenni.

* Damiette egyiptomi város emelésére nagy előkészületeket tesznek. A kikötőket a Nilus torkolatánál megnagyobbítják, Port-Szaidba s tovább vonatot építenek. Azt hiszik, hogy a város kedvezőbb fekvése következtében csakhamar Alexandriát is túlszárnyalja.

A BRAZILIAI TÜNDÉRRÓZSA.

(Victoria regia.)

Ritka látványban gyönyörködhetett a nyáron fővárosunk virágkedvelő közönsége. Ugyanis az egyetemi fűvészkert gyönyörű vízi növénye, a braziliai tündérróza virágokat hozott, a mi a mérsékelt földön alatt a ritkább jelenségek közé tartozik.

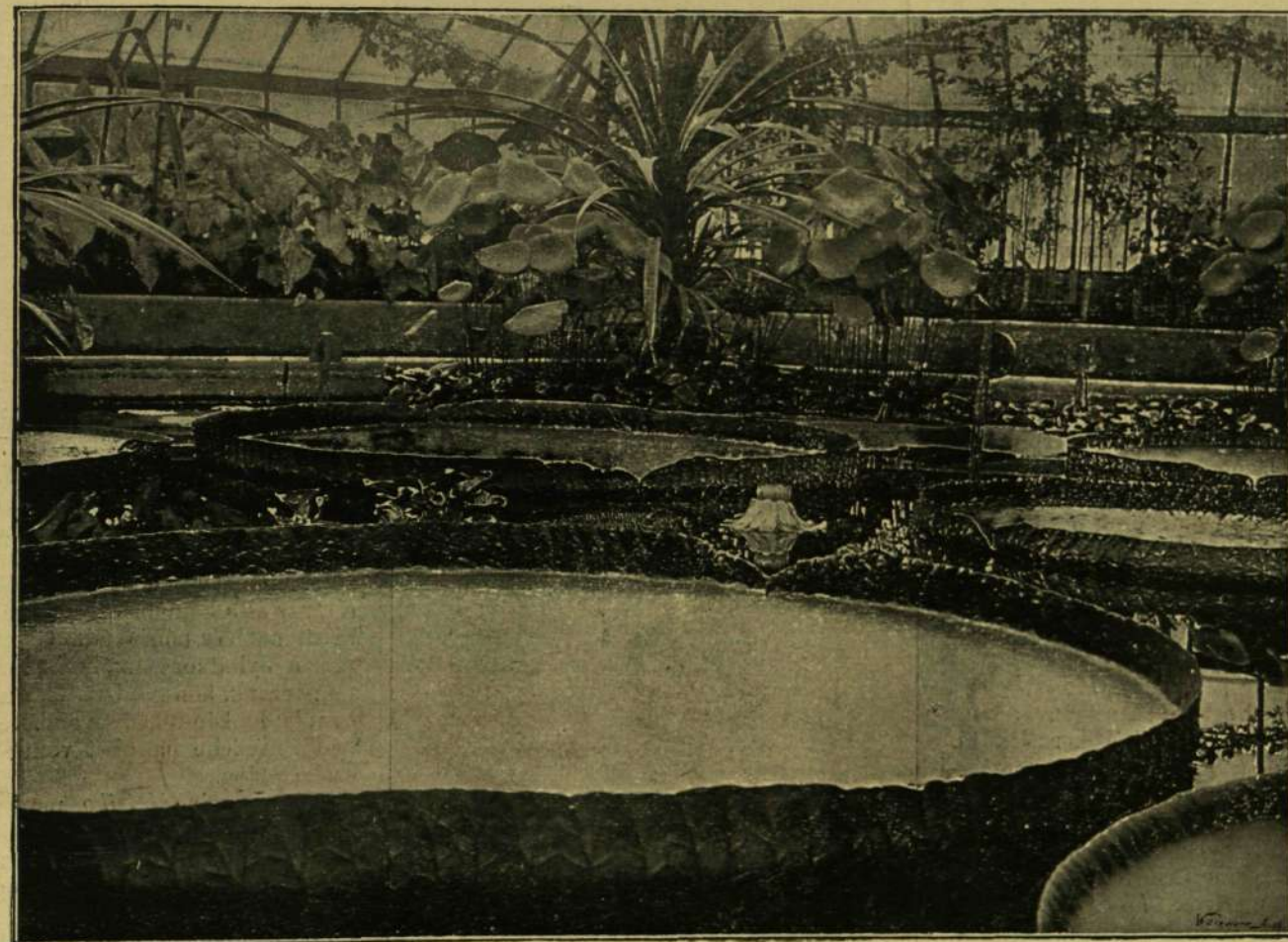
Hogy mily szép lehet ez az óriási virág, eléggé bizonyítja az, hogy midőn Haenke Taddens 1801-ben az Amazon egyik mellékfolyójában fölfedezte, elragadtatásában térdre borult a felséges növény előtt, egy másik tudós Schomburgk pedig, a ki teljesen kimerülve, leverten bukkant utazása közben egy ily tündérrózsára, azt mondja, hogy annak láttára rögtön elfeledte minden baját s fáradtságáért dúsán megjutalmazva érezte magát.

Ez a pompás növény nyílt tehát az idén az egyetemi fűvészkert egyik üvegházában, a mire vonatkozólag a következő érdekes dolgokat írja

nyílt meg. A virág előtt fekszik a sündisznóhoz hasonló, fejlődésben levő levél. Az egész növény különben is tele van igen kemény hegyes tövissekkel; a szára, levele hátulja mindenütt tüskés. A kinyílt állapotban marad a virág másnap reggelig, a mikor becsukódik és csak délután 2 és 3 óra között nyílik ki ismét, de most már rózsaszinben pompázik és más, majdnem a Rosa centifoliához hasonló virágja van. Ez érdekes színváltozás majdnem szemlátomást történik, úgy, hogy valóban megérdemli e növény a tündérróza nevet.

A rózsaszínű virág teljesen kinyílván csak egy-két óráig marad, azután a virág levelei lefelé konyulnak, a virág lassanként a víz felszínéig ereszkedik és este 7 óra felé a virág belsejéből kiemelkednek a porzók, a melyek azután valószínűleg képeznek a virág középpontja körül. Ezt az állapotot látni egyik képen, melyet azért kellett a medencének más oldaláról fölvennem, mert az eredeti helyről — a honnan a másik felvétel készült — nem látszott volna az egész virág. Rövid élete után a virág-

raui-knál, kik e növény lakóhelyének a déli határainál laknak, 'irupé', vagyis, szó szerint fordítva, vízi tepszi a neve; végre az alsó Amazon melléki indiánok 'ördög horgá'-nak nevezik azon közel 2 centiméter hosszú hatalmas és veszedelmes horgokra való czélzásból, melyek virágkocsáján a levél nyelén és lemezeinek alsó lapján meredeznek. Valóban maguk a levelek elegendők, hogy e növényre rögtön ráismerjünk. Hosszú, hengerded és kötélvastagságú, vagyis 2 centiméter átmérőjű nyeleken álló és a víz felszínén elterülő tojásdad levéllemezei felül sötétzöldek, alant pedig élénk bíborszínűek, s nagyon változó méreteik mellett is oly nagyok, hogy átmérőjük néha 2 métert tesz: egyetlen egy ilyen levél is elég emelni való egy embernek. Kivételre szervezetenknél fogva ezek a roppant leveleknek teszik a Victoria regia-nak legjellemzőbb részét. Más tavi rózsáknál a levelek vizen úszó egyszerű tutajokhoz hasonlíthatók; a Victoria levelei ellenben igazi dereglyék, a mennyiben a szélökön 10—12 centiméter magas perem van.

A BUDAPESTI FÜVÉSZKERTBEN LEVŐ VIKTORIA REGIA A VIRÁG HERVADÁSÁKOR.

le Wartha Vincze műgyetemi tanár a természettudományi társulat közlönyében:

Hazánkban már a hetvenes évek elején dr. Procopp fáradozott a Victoria regia tenyésztésén, de sikertelenül, úgy, hogy e növény számára külön épített üvegházat ismét szétbontotta. Az egyetem növénykertjében is csak az idén mutatta meg először a tavi rózsák királynéja gyönyörű virágját.

A magot Hamburgból hozták és az idén, február 10-ikén, cserébe ültették el. Április 26-ikán a növényt már a külön üvegház nagy vízmedencéjébe ültették át, a mikor már 14 levele volt, körülbelül 30 cm. átmérővel.

Ettől fogva minden harmadik nap egy-egy új levél fejlődött. A legnagyobb levelek átmérője 2 méter, karimája pedig 14 centiméter, úgy hogy ha a levél teljesen sik lenne, átmérője 2:28 méter tenne. Az első bimbó július 23-ikán mutatkozott és augusztus 4-ikén délután 6 óra körül felelt ki — akkor hófehér — virágja először. A víz hőmérséklete 27°—31° C° között szokott ingadozni.

Most leírom e ritka növény virágjának sajátosságait, a hogy én észleltem és a kellő időszakokban le is fotografáltam. Első főlvetelkor hófehér virágja volt, mely augusztus 10-én este 7 órakor

ról lehullanak a szirmok, a termő a víz alá süllyed és ott is érik meg a gyümölcse.

A Victoriának az európai kontinensre való behozatala 1849. évtől számítható, midőn a kewi kert tiszta vízzel telt palackokban szállított magvakat kapott. Azóta e növény lassanként elterjedt az üvegházakban, bár főleg a hozzá kellő nagy és költséges vízmedencék miatt még mindig csak ritkaság maradt. Déli Európában helyül-köznel sikeresen próbálták tenyészteni szabad ég alatt is; így nevezetesen a palermói növénykert medenczéiben virágozott is.

S most foglaljuk össze az óriási vízi növény tulajdonságait az utazók elbeszélései, s azon észleletek szerint, melyeket az üvegházakban tettek.

A növény teste 40—60 cm. hosszúságú és körülbelül 10 cm. vastagságú gyöktörzsből áll. Leveleinek különös alakulása mindenkor bámulatba ejtette az illető vizek partjain lakó népségeket, s a Victoria honi nevei épen ez alakok és a házi eszközök alakjai közötti hasonlóságból származtak. A felső Amazon melléki indiánok 'japunás'-nak nevezik, mely név azt a nagy és nyél nélküli bográcsot jelenti, melyben a maniok-lisztet szokták pörkölni. A qua-

Sejtszöveteket hatalmas erezetek tartják, melyek az alsó lapon kidomborodnak; egyébiránt levélnyel és levélek, mint valamennyi úszó levélnél, rendkívül tele vannak légüregekkel, mely berendezés e leveleknek, tekintve nagy méreteiket, rendkívül nagy ellenálló erőt ad az alámerülés ellen. Amerikában a gázló madarak és a légykapók zsákmánykeresés közben úgy sétálgatnak ez új fajtájú dereglyéken, mint a szárazföldön; sőt az utazók azt állítják, hogy az ilyen levelek egy embert is megbírnak, mely állítás sok kövte hívőre találna, ha annak alaposága már virágházainkban is nem igazolatott volna. A genti növénykertben volt egy 2:75 méter átmérőjű Victoria-levél, mely 114 kilogrammot, vagyis egy meglelt ember közepes súlyánál jóval többet megbírt, s melyre a kertész felülhetett, a nélkül, hogy a víz alá merítette volna. A virágok 2—5 cm. vastagságú s a víz fölé 15—20 cm. magasra emelkedő hosszú kocsánon képződnek, óriás tavirózsza-virágokhoz hasonlítanak, 35—40 cm. átmérőjűek; éltek első éjszakáján fehérek, míg a második és utolsó napon többé-kevésbé élénk rózsaszínű öltönek. E virágok, mint már mondtuk, valószínűleg virágok, melyek este nyílnak, egész éjjel átható és meghatározatlan vegyes illatot lehelnek ki, melyből a vanília és ananász gyü-

mölcsének jellemzős illata érezhető ki, azután másnap reggel bezáródnak, hogy a következő este ismét kinyíljanak s újra másnap reggel tartanak, midőn örökre elhervadnak. Elhervadás után a virágok viz alá merülnek, hogy ott egy-egy gömbölyded, 15 cm. átmérőjű s bogycsűrű gyümölcsöt érleljenek, telve sok és nagy lisztes maggal, melyeket az ottani lakosok sütte esznek, s melyekről e növényt Corriente tartományban vízi kukoricának (Mais del aqua) neveztek el.

A MŰVÉSZET A LEMBERGI KIÁLLÍTÁSON.

Talán a legérdekesebb, de mindenesetre a legtanulságosabb és legteljesebb osztálya a lemergi kiállításnak a műcsarnokban elhelyezett lengyel művészet, mely ifjú voltánál fogva időrendben folytonos fejlődésében bontakozik ki előttünk a kezdeti gyengéitől és fogyatékoságától kezdve azon magaslatig, hova a lengyel festészetet egy *Matejko* és *Grottger* nagy tehetsége emelte, s a mely magaslaton ma is szilárdan áll *Brandt* és *Sziemiradzky*. A lengyel festészetből nemesek a lengyelek művészetének haladását és fejlődését ismerjük meg, hanem megismerjük közművelődési mozgalmait is, mivel talán egy népnél sem volt annyira rögöje a nemzeti mozgalom a nemzeti festészetnek, mint éppen a lengyel népnél. Ő náluk mindenféle mozgalom átment a nemzet véérébe, minden egyes embernek kijutott ebből a részből; ez irányította szellemi munkásságukat és alkotásaikat.

Már az első körültekintés meggyőző bennünket erről, s így tisztában vagyunk azzal, hogy a lengyel művészetnek itt látható teljes összességében három korszakot kell megkülönböztetnünk.

Az első korszakot (1764—1795) nem lehet tulajdonképeni lengyelnek nevezni, mivel az idegen elem uralkodik benne. Az idegenből bevándorolt és honosított lengyelek lépnek az előtérbe és az iskolázott lengyelek művein sem tagadható meg az idegen, leginkább francia befolyás. *Bacciavelli* és az öreg *Lampi* sok művészi anyagot vittek Bécsből a varsói festészeti iskolába, míg a tetszetős modoru *Norblin* Watteauak, a világhírű francia festőnek irányát törekszik lengyel földre átültetni. Ezek köré gyülekezik egy csapat fiatal erő, kik között sok az igazi tehetség, miként *Plönski*, egy kiváló rézmetsző, *Norblin* tanítványa, míg mások a *Bacciavelli* iskolájából kerültek ki. Nem sokára azután a nemzeti eszme szolgálatába lépnek, először is az öreg *Czechowicz* (1689—1775), majd az ifjabb *Smuglewicz* Ferencz, ki rendkívüli gyorsasággal festi óriási képeit, melyek tárgyai Lengyelország történetéből vannak merítve. *Pfersch* Bogumil (1732—1817) a csataképek festésében igazi nagyságnak bizonyul, míg *Chodowiecki* mint arcképfestő és a kisebb alkotások igazi mestere kiválóan gazdagon van képviselve a kiállításon. A lemergi Paolikowski-gyűjteményből 40, eddig ismeretlen művét állították ki.

A második korszak az 1795—1855 évekre esik. A lengyel királyság bukásával és felszámolásával, midőn Napoleon egyidejűleg hatással van Lengyelországra sorsára, fordul pont áll be a lengyel művészetben ép úgy, mint az irodalomban. A pastell-festészet, a túlfinomított udvari társaság gyengéd és előkelő érzéki felfogása, s mind az, a mi az udvari festészettel szoros kapcsolatban van, hirtelen elveszti életképességét, jogosultságát. A római tóga, melyet az Olaszországban járt lengyel ifjak a festészetben divatba hoztak, csakhamar helyet ad a lengyel paraszt gunyajának, a lánsa és pajzs kiterő Kosciuszko kardja és csapatainak kaszái elől. A népek óriási tömege, a májusi alkotmány által kiskorsított polgárság vegyül a lengyel mozgalomba, s így mindezek a művészi alkotások tárgyává válnak.

Lengyel földön ezt az irányt *Stachowicz* Mihály (1768—1835) képviseli, ki az új fölfogást a maga kedves és szerény modorában számtalan vázlaton, olajképen és falfestményen örökítette meg. A külföldön a lengyel légiók csapatosan sorakoznak Napoleon győztes zászlója köré, elkísérik olasz háborúba, a samo-sierrai szorosban véres győzelemhez segítik, Moszkva és Beresina daczára hívek maradtak hozzá és *Poniatowski* József herceg az *Elster* hullámaiban leli sir-

ját. *Suchodolski* Januarius (1795—1875) az a festő, ki a Napoleon korabeli harcai élet leghívatottabb tipikus ábrázolója és történetileg véve ő a lengyel csatafestészet ősatya, a mely irány az öreg és ifjú *Kossak*-kal gazdag színvetéti s megkapóan hű kifejezésre és az európai festészetben oly magaslatra jutott, melyhez hasonló manapság csak *Adam* és *Detaillé* és a lengyel *Brandt* József tudott felmutatni. *Orłowski* Sándor (1777—1832), ki Varsóban és Pétervárott állt, s ki úttörő a lengyelek közt a vízfestészetben, bámulatos humorral és maró szatírával készítette karrikatúráit de egyszersmind nagy-szerű a tájképeiben és egyénítő néptusaiban, míg csataképei és táborozási jelenetei tele van-

Plönski M. — Radziwil Antal herceg.

Oleszczyński L. — Sobieski János király.

nak valódi élettel. Nagy genialitással dolgozik *Michalowski* Péter (1801—1855); egészséges, mélyre ható; nemes jelenség.

Egész csendben képződnek aztán újabb tehetségek részint Lembergben, részint Münchenben *Kaulbach*, *Schnorr*, *Hess* vezetése alatt, mint *Raczynsky*, azután *Tepa* a kitűnő vízfestő, és a derült *Schlegel* Kornél. A varsói iskolában a kedélyhangulat *Lesser*, *Schwindt* hatása alatt fest, a kuszált genialitással dolgozó *Gerdziejewsky*-re Genelli művészet hat, s ő és *Landa* lesznek az elsők, kik a fantasztikus, költői és nemzeti eszmét, mely az egész lengyel költészetet áthatotta, plasztikusan ábrázolni törekednek; de az ő műveik, miként ezen kor festészetének és szobrászatának összes alkotásai, csak visszfényre az azon korbeli költői alkotásoknak, — ama plasztikus kincs, melyet *Mickiewicz* és *Slowacki*

klasszikus műveinek fantasztikus és páratlan művészeti költészet és Krasinski mély érzelmű, látókpi pillantással megvilágított drámai és lírai eszmeköltészetére hagyott hátra.

A képzőművészet ebben a korban a nemzet szellemi életének tehát csak kísérője. Csak mikor *Krasinski* az ő szótáraiban a tiszta költészet magaslatáról teljes tudattal száll alá a bölcseletileg szaturált iranyköltészet alantabb fekvő rétegébe, csak akkor lesz a művészet a nemzeti gondolkodás és érzés vezetőjévé.

A harmadik korszak 1855-től 1886-ig tart. 1855-ben meghalt a lengyelek nagy költője, *Mickiewicz*, négy évvel később, 1859-ben, követte őt a halálba a másik, *Krasinski*. A csapás nagy és súlyos, mely a lengyel nemzetet két legnagyobb költője halálával érte; de a végzet kárpótolni törekszik a nemzetet; mert a két költő halála közt tünik fel a lengyel művészet két meteorja: *Grottger* Artur és *Matejko* Jan. A két művész felváltotta a két költőt s új életre támasztják a lesújtott nemzetet, mely megingatva, szorongatva talán kevésbé tudott volna ellenállani a veszélyeknek. Tőlük vették a lelkesedést. *Matejko* (1838—1893) egész csendben dolgozik s csak kevesen ismerik. Az 1867-iki párisi világiállításra küldi első nagyobb művét, a «Varsói országgyűlést», melyen *Reyten* leleplezi a korrupciót. *Ehnyeri* a nagy arany érmét, a mi akkor, a császárság fénykorában sokkal nagyobb kitüntetés volt, mint ma. A művész neve bejárja egész Európát, s rohammal hódítja meg a világot. Ragyogó színpompával tünik föl titáni nagyságban, s mint a nagy történelmi mult méltó tolmácsolója. A művésznak csaknem összes műveit kiállították Lembergben az e zéllra épített pavilonban, melyeket tavaly történt halálakor e lapokban nagyrészt be is mutattunk. Budapest-ről két művét küldték ide: «A várnai csatát» a nemzeti muzeumból és «Zsigmond király és Radziwil Borbálya hercegnő titkos találkozását», mely *Polyák* Béla tulajdona.

Grottger Artur (1837—1867), ez a 30 éves korában elhalt mester azon művészek közé tartozik, kiknek gyorsan elrohanó élete tele van démoni alkotóképességgel, kinek művei fájdalmas elégiái költemény gyanánt hatnak a nézőre. Mennél csendesebb, bensőbb és egyszerűbb a tárgy és a kompozíció, annál tisztább, csorbítatlanabb és pompásabb *Grottger* genialitásának a nyilatkozása. Ha itt levő műveit tanulmányozzuk, könnyű belőlük a mesterre ismerni, ki tulajdonképen a kedély embere volt, ki a lélek leggyöngédebb hangjait vontá be a művészet szolgálatába.

Grottger és *Matejko* nemesek az e századi lengyel művészet legnagyobb neveit fejezik ki, hanem bizonyos tekintetben az európai műveltség összes fejlődésében is egy bizonyos magaslatot jelölnek meg. De míg *Matejko* műveit egy külön pavillonban állították fel, addig *Grottger* összes művei befogadására egy terem elégségesnek bizonyult, mivel ő nem a dimenziók mestere, kis téren alkotja meg csodálatos műveit, melyek mélysége tele a lélek bölcseletével.

Körülöttük és mögöttük még egy nagy csapat művész sereglik, kik szintén a lengyel haza szolgálatában dolgoznak és igazán gyönyörű műveket alkotnak. Itt sorakoznak napjainkig, látjuk fejlődésüket és a mint izmosodva kilépnek a színre, hogy önálló műveikkel folytassák azt, mit az elődök abbahagytak. Ezáltal szemelvényt mutatunk be a műkiállításból s bemutatjuk a különböző korszakok kiváló mestereit, kiknek művei úgy leköttették a szakértők figyelmét.

Dr. NYÁRI SÁNDOR.

KÉPEK A FELKELŐ NAP ORSZÁGÁBÓL.

Naplótörések.

Irta *Reményi Ferencz* cs. és k. sorhajó-zászlós.

I. *Jokohama*.

Ázsia legkeletibb részén vagyunk, ott, a honét az ó-világ lakói a napot kelni látják, a «felkelő nap országá»-ban, Nipponban...

Már leszállt a nap, mikor az Urága szoroson

* Nippon, Nippon, vagy Nihon (a napkelet országát) Japán-nak a bensülőkétől magunktól használt, tehát helyes neve. Japán egy korruptált kínai szó.) A Nippon elnevezéssel a legtöbb térkép — a legújabbakat kivéve — hibásan csak a szigetország legnagyobb szigetét illeti, melynek helyes neve Honko.

áthaladván, a mélyen benyúló tokiói öbölbe kanyarodtunk. Rózsás alkonyat borult a tágas öblöt körülfutó halomláncolatokra; a zöld fenyvesek körül itt-ott egy vörhenyes templom, vagy egy előtte felállított sajtárszerű diadalkapucsele kacsingantott elő. A térkép szerint a nyugati parton fekvő több kis város mellett haladtunk el, a mindinkább beálló sötétség azonban alig hogy sejtetni engedé a sötétes faházakkal a háttértől csak kevéssé elváló helységek hollétét. Késő éj volt, mikor *Jokohama* előtt, a kikötőn kívül, horgonyt vetettünk. A parton világító pontok hosszú sora húzódtott végig; balszélről három hatalmas villamos ivlámpa ragyogott. «Ott a *Grand hotel* van», — világosított fel minket az első *Jokohama* ember, a ki hajónkra jött: egy német hajózállító két ügynöke; — egészen angolosan van berendezve, konyhája kitűnő, mióta kezelője egy osztrák.»

Villamos ivlámpa, angol izlésű vendéglő, német ügynök, osztrák vendéglős, ezek voltak

zetközi jellegű kép, milyen az ő és új világ-részeknek minden nagy kikötője. Ha néhány hadihajónak és igen sok kereskedelmi gőzösnek hátsó póznáján nem Nipponnak a vöröse nappombról fehér mezőben messziről fölismernhető lobogója lengene s ha a sajtárszerű szampánok (csónakok) sárgásbarna bőri, mongolos sajkákkal némi exotikus színezetet nem adnának a kikötői életnek, bátran otthoni kikötőink valamelyikében képzelhetnők magunkat.

A parti tájék sem valami sajtárszerű. A part balra egy kiszögellésben vendéglő, melyen egy, a tengerbe meredekén hanyatló halomhát nyújtózkodik végig. Zöld kertek fődik a halom lejtőit és gerinczet, s csinos európai stílyű kéjlakok fedelei látszanak ki belőlük. Itt tehát európaiak laknak. A tengerparton a «*Grand hotel*» s még néhány más vendéglő, klub és elsőrendű európai kereskedő czégek áruházai szintoly tekintélyes házsört alkotnak, mint a milyeneken akár *Fiumében*, *New-Orleansban*, vagy *Sydney-*

zásra, beavatkozásra ne indítsák, még egy rövidke kék kabátocskát is magokra rántottak, mely azonban inkább csak látszólag fődte erőteljes vállait. Egykor, a régi, ladytelen jó időkben, a szegény ember itt beérhette munkaközben saját bőrével, a melyet, hogy a természet hiányait a művészet pótolja, diszesen tele tetováltattott. A naponi tetoválók való-ságos művészek, a kik vörös és kék festékekkel mindenféle természeti alakot meg tudtak az emberi bőron örökíteni. Mesterségük azonban hova-tovább kihal, minthogy a kormány elvben eltiltotta a tetoválást; ez ősi népszokás mind-azonáltal még meglehetősen el van terjedve, különösen a «betto»-k (lovászok, kocsisok) között.

Az én két evezősem vállain is két művészleg kikanyarított sárkány és más mythologiai alakok voltak láthatók, a mint a szél a könnyű kabátjukat föl-föllebbentette. Hatalmasan erőlködött a két fű, hogy a szampán gyorsan ha-

SÁNDOR SZERB KIRÁLY BUDAPESTEN. — Bevonulás a keleti pályaudvartól.

Janyik Mátya rajza.

első tapasztalataink Nipponban, a hónapok óta vágyaink célját képező napkeleti szigetországban, a melyről bár tudtuk, olvastuk, hogy 25 év óta (1868) lerázván magáról saját, feudális államszervezetét, az európai polgárosodás ösvényére lépett, de a mely képeletünkben mégis úgy tűnt fel, mint valami mesebeli ország, a hol minden más, regényesebb, költőiebb, naivabb, mint a prózai villámvilágítású, angol vendéglőjű modern Európában.

Tehát itt is eltűnt volna már a fehér ember mindent egyöntetűvé tevő hatása alatt az ősi műveltség?!

Ma korán reggel behajóztunk a külső horgonyzó helyről a belső, mesterséges kikötőbe, melyet, a tengerbe messze benyúló görbe hullám-törő gát fog közre. Ezek védelme alatt a ke-rek föld minden országából származó hadihajók-nak, óriási oceánjáróknak és áruhajóknak egész serege horgonyoz. Gőzhajtotta és evezős csóna-kok egész rajai sűrűnek-forognak körülöttük. Egy-egy gőzös egész sorát vontatja az ártúkkal megrakott teherhajóknak a kikötőbe a közel Tokióból. Egyszóval az a megszokott, nem-

ben legeltethetjük szemünket. Jobbra ugyan az európaias kötenger naponias fatengerbe megy át, de a fák félig elfödik azt szemünk elől s ott is nem egy hatalmas köépilet tesz bizonyosságot arról, hogy Nipponban már nemesek, a hivatalnokok bujtak európai köntösbe, hanem a hivatalok is.

Ily előzmények után kellemes csalódást éreztem, mikor ma délután először a partra szálltam. Már a partig való út is érdekes volt. Az újság kedveért ugyanis nem a gőzcsonakunkat, hanem egy szampánt használtam. A széles és hátul tompa farú, simára gyalult és fényesre sikált hadiköt két sajkás hajtotta, a kiket pompásan kifejtett izmaikért bármely athléta is megirigyelhetett volna. A barna ficzkók a nagy hőség miatt a paradicsomhoz igen közel álló öltözetben voltak; torzonborz, európai módra nyirott, sűrű, fekete üstökük köré kék kendőt csavartak, csipőik köré szintén egy kendőcskét kötöttek, sőt, hogy az itt nagyon erélyes és tapintatos rendőrséget, mely nagyon ügyel arra, hogy az itt igen szapora angol ladyknak ne legyen alapos okuk a megbotránko-

ladjon. Szíszessenél adtak egymásnak ütenyszerű jeleket, hogy egyidejűleg nyomják az evező fogantyúját ki- vagy befelé. A naponi szampánt t. i. úgy hajtják, hogy nem előre és hátra mozgatják az evezőit, hanem jobbra és balra, mert a ladik párkányából kiálló szögze vannak erősítve, melyen, mint tengelyen mozognak ide-oda.

A parton egy egész sereg dsinrika (a kocsi-ját magahúzó gyalog bírkocsis) álldogált. Hozzá lévén szokva a kínai riksakulいたokodásához, azt vártam, hogy a naponi kartársaik is, a mint bennem az «indsin-szan»-t (idegen urat) megpillantják, rám fognak rontani. Ismét kellemes csalódás! Néhányan közülük összeállottak és hamarosan kisorsoltak maguk közül egyet, a ki aztán szép csendesen hozzám sompolygott, mi a többi meg se moccszant. Később megtudtam, hogy az egy fajtájú «gurumaja»-k (riksakul) szövetkezetet alkotnak, melynek tagjai nem versenyeznek egymással, hanem a sorsra bízzák, hogy kié legyen a kínálkozó kereset.

Disza, — ez volt a neve az én gurumajám-nak, — tömzsi ficzkó volt, becsületes mongol

pofával, erőre mutató izmokkal; fejét hatalmas gombaalakú, bambuszlevelekből font és fehér vászonnal bevont könnyű kalap védte a nap tüzé ellen; rövid kék vászonkabát, hátul egy kör, belsejébe rajzolt akómbakom jelekkel, térdig érő kék vászon nadrág és egy pár szalma papucs, ennyiből állt csinos és praktikus egyenruhája (t. i. a többi gumúja is hasonlólag volt öltözve); izmos barna lábszárairól meglátástott, hogy jó futó lehet. Dsisza, a mint könnyű kocsijára felültem, szélsőben vágatott neki a városnak, mintha ott nekem valami igen sürögösen elintézendő dolgom lett volna. Pedig egy szót se szóltam neki céljaimról. Úgy lát-zott, hogy jobban tudja ő azokat mint én. Jokohamában, mint egyikében a nemzetközi forgalomnak és kereskedelemnek, valamint idegenek letelepedésére megnyitott őt «szerző-dési kikötőknek» az európai utazó megszokott jelenség. Először is a part mentén elterülő «settlement»-en, az idegenek letelepedésére kijelölt városrészen hajtottunk át. Itt többnyire csinos köházak vannak. Az európaiak boltjainak kirakatában együtt látjuk mindazon mese-szerű szépségű niponi csecebecséket, melyek Európában is annyira kedveltek. Hosszú czopfok khinaiak, a kik itt tetemes részét teszik az «idegeneknek» mint pénzváltók és közbenjáró ügynökök üzérének. Az utcákon járó-kelők jobbra az idegen elemekből állanak, bár nem ritka közöttük a niponi is.

Érdekesebbek, mert sajátosabb jellegűek, a niponi városnegyedek, melyek a settlement (európai telep) környezik. A nyilvános épületek kivül itt ősi niponi szokás szerint még kizárólag fa és papír az épületek anyaga, mely a vulkáni természetű talaj gyakori rengéseinek jobban ellen áll, mint a nehezkész kő. Az apró, többnyire egyemeletes, épületek gerendázata és hátsó fala fából van, míg oldal- és utcai falaként, fehér papírossal bevont félre tolható farácszatok vannak, melyek nappal többnyire félre is vannak tolvá, sőt egészen kiszedve, úgy, hogy az egész ház népek tevése-vevése szemünk előtt folyik le. A földszintnek az utcai részét jobbra valamely bolt foglalja el, melyben eltérőleg az itteni európai boltokban felhalmozott szemképrátzó tarka-barkaságotól, mindig csak egynemű árú található. A mily keveset igérők a boltok külsőleg, oly becses műdara-bokat tartalmaznak nem ritkán. Hanem egyben mégis utánozzák az európai, t. i. a mo-dorban, melyet a vevő iránt tanúsítanak, sőt ebben európaiabbak az európaínál. Régente az volt Niponban a szokás, — s mint mondják, idegenektől kevéssé járt helyeken még most is az, — hogy a boltos, ha vevő lépett be hozzá, térdre esett, homlokával a földet érinté és majdnem elenyésze a nagy udvariasságtól, üdvözlő frázisokat rebegett. Most ugyan örülhet a vevő ha általában hederit rá a niponi boltos s ha kívánsága felől kérdézködik.

Örvendés kivételével ismerkedtem meg Tama-murában egy fényképszóban. Ez nem csak barátságos arczot kíván, hanem barátságos arczot mutat látogatónak. Valóságos művész. Műtermében Nipon minden vidékének fényké-peit, valamint a népelelet ábrázoló, izlésel összeválogatott képeket oly kitünő kivitelben és vényképsznék is becsületére válnék; különös báját kölcsönöz képeinek színezéssel, mely élet-hűvékké teszi azokat a tekintve a rájuk fordított munkát és művészetét, nevétségesen olcsók; 5 szen*-be (körül 7 kr) kerül egy fénykép szí-nezése, a nélkül pedig 15 szenbe egy-egy kép.

(Folytatása következik.)

DIVATLEVEL.

(Ősi tünődés. — Felöltök. — Kalapok és sapkák. — Divatos színek, szövetek, diszek. — Esernyők. — Károlyi Melinda grófnő kelengyefe.)

Fázós vagyok, megvallo. A késő ősztől mindig remegek. A fűtés megkezdésétől irtózom, a vele járó kellemetlenségek miatt és az utózára röstellek a múlt évi felöltömben kimenni, így hát kénytelen vagyok átidegnem az átmenet kellemetlen idejét. Midőn szerkesztő úr e tudósítás megírásával

* Ez öt kikötő: jokohama, Kóbé, Nagaszaki, Niigata, és Hakodate.

** A «szén» a niponi pénzgységnek, a «jen»-nek (1 mexiói dollárnak, körülbelül 1 frt 50 krnak) szá-zad része.

megbizott, épen Monaszterly és Kuzmik utóáinak váci-utcazi termében törtem a fejemet, hogy milyen is legyen hát az a felöltő, mely megoltalmaz a késő ősz, csipős hidegtől.

Ezen alkalommal tapasztaltam, milyen nagy különbség van a bécsi, berlini, párisi és londoni divatlapok által hirdettet, előirt és megjósolt és a Budapestben elfogadott divat között. Sok hölgy azt képzeli, hogy ő nagyon eredeti, nagyon divatos, mert valami párisi divathóbortnak hódol, büszke rá, hogy az utcán megbámulják és nagyra van az izlésével, pedig csak hallaná a rovására menő, nem épen hízegő megjegyzéseket.

En tehát összevetve a divatképeket és leírásokat, a színházban, versenyterén, s a Váci-utcán látott öltözékekkel, bemegyek a legelőkelőbb divatru-kereskedésbe és az uralkodó divatot a saját izlésem-nek, koromnak, arcomnak, alakom ak és — tár-czámnak megfelelően követem.

Nem leszek talán ittörzője, se zászlóvivője, se pe-dig előharczósa valamely bizarr új divatnak, de leg-ább nem leszek — nevétséges se. Minthogy pedig, úgy tudom, a régi időkben, hogy a «Vasárnapi Ujság» jóízű és művelt olvasónői is ezt a nézetet vallják magukénak, ebből a szempontból kiindulva fogok nekik a változó divatról beszámolni.

A legelőkelőbb kérdés most — ha ugyan lehet itt ezt a kifejezést használni — a felöltök kérdése.

Lényeges változás ezen a téren nem mutatkozik és mégis igen sok megváltozott. Most is kedvelik és fogják kedvelni a hosszú bő köröndköpenyeket, a testhez simuló és a nyitott kabátokat, a gallérkö-penykéket, a paletot-kat, a csuklyás cape-okat és a nagy bundákat. De a disztés, a szabás, a hosszúság, a szövet annyiféle, — a hánnyféle az izlés.

Kényelmesebbek a gallér-köpenyek, vagy cape-ok, mert ezek alatt nem gyűrődnek az egyre szélesedő, dudorodó bő újjak, minthogy azonban a kabátokat is iparkodnak minél bővebb újjakkal ellátni, ezek is megfelelő nagyszámú kövőkkel díszeskedhetnek.

Csinos az úgynevezett katónás kabát, a mely után-zata a katonatisztek köpenyének, hátul gombbal összehuzott sima posztóból.

Nagyon sok csuklyás cape-ot látni, melynek ki-fordítt, kockás selyem bélésű csuklyája bizonyos derült lejeget ad.

A kabátokhoz és gallérokhöz moaré selyem és bársony szövetet választanak, gazdag prézéssel, de nagyon elegáns az egészen prémből készült gal-lér-köpeny is, mint ezt az ide mellékelt kép első alakján láthatják.

Ez az úgynevezett Montespan köpeny, fekete ka-rakül prémből készült lehaított és felálló mongoli gallérral. Az illető hölgy ruhája úgynevezett gyűrű-dött moherből (mo hair bossel) mely redőjí harang-alakban van szabva.

A mellette álló hölgy kabátja fekete bársony (velour du Nord) és asztrakán gallérja a mellen rácseba van rakva. A szoknya szintén harangszabá-sú, fekete brokátból, fekete gyöngy (vagy jait) disztéssel.

Ezen a helyen meg kell említenem, hogy a szok-nya harangalakját legujjabban szeretik elől is mély rácseokkal ellátni. Ez az újítás azonban csak a nagy karcsú hölgyeknek ajánlatos, az erős alakot szélesíti. A bő újjak, mint már említettem, csak abban változtak, hogy még bővebbek lettek. Több szövetet követelnek, mint a fél ruha és hogy érvényesüljenek, mindenféle löször és aronszetéteket kapnak.

A vállról lesimultak a dudorok, diszek, gallérok, hogy a termet jobban kiemelkedjék. A szoknya is többnyire minden diszt nélkülöz, de megköveteli, hogy a szá-bás kifogástalan legyen és különösen a csipő körül jól üljön.

Ha azonban az alj és a váll el is vesztette a diszre való jogosultságát, maradt elég mód és alka-lom a diszt a galléron, a mellrészen, a csuklókon és az övön alkalmazni. Nagyon divatos marad a prém és gyöngy-szegélydiszt, melylyel csak a toll-diszt versenyez. A gomb, mely egy ideig számírtve volt a láthatóság teréről és a szerény kapcsol előtt volt kénytelen kapitulálni, újra begurult és nem csak eredeti rendeltetésére használják, hanem ruha-disztítésül is szolgál.

Úgy mint a gombok, az övek és a csattok is nagyon népszerűek lettek és vigan csillognak, villognak, hamis arany és drágakő műltukban.

Az esernyők is elhagyták szolid komolyságukat. Többé nem azok a sötét, puritán ruha és kalap-oltalmazók, melyek minden feltűnési vágytól men-ten, csak nemes hivátásuk betöltésének éltek, ha-nem maguk is érvényesülni akarnak. Nyelák fo-gantujja sverési porcellánból, csiszolt kristályból, finoman kidolgozott rézből, ezüstből való és szövete többé nem a régi sötétkék, barna vagy fekete, ha-nem a minden derült színben kockás selyem.

Akarnak egy mintát látni? Nézzék meg például ezt az utazáshoz készen álló hölgyet, az ő világos drapszn posztó köpenyében (ép lyet láttam Mo-naszterlyéknél a), milyen sikkes a két óriási posztó rózsával, a selyem muszlin nyakbodrával, a mint finom keztyűs keze elől a köpeny összefogja és derítőn nézi a perronon sürgölődőket (vajjon melyik lesz az utitársra ?), nem sokkal vastagabbak

a váci-utcazi urfiak séta páczái, mint az a gon-dosan összegöngyölt esernyő, melyet az egyenes kari-majú virágos és szalagos kalapjának életmentőjéül szemelt ki elegáns úrnője.

Végezetül följegyzem gróf Károlyi Gyula meny-asszonya, Károlyi Melinda grófnő kelengyefét, a mely részint Worthnál, a legghiresebb párisi szabónál, részint Monaszterly és Kuzmik utóái budapesti divatru kereskedésében készült, még pedig meg kell jegyezmem, hogy Monaszterly és Kuzmik utóái által szállított öltözékek minden tekintetben egy rangban állanak Worth készítményeivel, a mint ezt a grófnő maga is megjegyezte. A menyasszonyi ruha nehéz elefántcsont szíau Satin Duchesseből, egysze-rűség mellett rendkívül elegáns. Magas kerek de-rék, hátul felugró lebbentyűvel, a mell közepén ránczokba összefogva, baloldalon nagy narancs és myrthus virágbokrétá. Dudoros újja illuzióval be- vonva, úgy szinte a nyak körül is illuzió, mely hátul dudort képez. Az aljnak 3 méter hosszú uszálya van, minden diszt nélkül, csak a baloldalon egy narancs és myrthus virágbokrétá. Egyike a legszebb ruháknak a következő (Monaszterly és Kuzmik utóái divat-terméből): Estélyi ruha. nehéz Crème Pekin selyem-ből, széles, világos két atlasz sávokkal, a fehér széles sávokban khinai modorban nyomott sötét vörös szíu rózsákkal. A derék elől nyitott, kiomló sarga mus- lin dudorokkal, a kivágás körül nagy sarga bársony rózsák vannak, sarga bársony öv; a kettős dudoros újjakat a csuklónál szintén bársony kihajtás szorítja le. Az alja előrsze fehér Satin Duchesse, finom sár-gás Louis XV. csipkével drappirozva, a baloldalon a térd magasságában nagy lepke csokor Pekin kelmé-ből, hasonló csokor van a jobb oldalon valamivel lejjebb alkalmazva, a ruha hátrésze a Pekin kelméből gazdag ránczokba huzva egyenesen omlik alá.

Az előstere a menyasszony ruhája rózsaszín bro-kat selyemből készült, kivágott derékkal, mely ezüst pillangókkal van hímézve; a kivágást rózsaszín se-lyem muszlin környezi, mibo ezüst pillangók vannak behuzva, úgy szintén a dudoros rövid újjak is ezüst pillangókkal kivarrt selyem muszlinből készültek. Huzott öv, alma zöld Satin Duchesseből az oldalá-ba tűzött nagy rózsával, a vállon nagy csokor zöld Duchesseből. Az alj uszálya 180 cm hosszú.

Egy másik estélyi ruha sarga és fehér sávok Pekin kelméből, XIV. Lajos korabeli elől nyitott kabát derék, elől szögletesen, hátul pedig szívformában kivágva; a jabot fehér selyem muszlinből való; az előlérszek szélein 3—3 gyémántokkal környezett nagy topáz gombok. A jabot-t fehér szalag öv tartja le, mibe egy sarga és egy fehér róza van tűzve, Selyem muszlin dudoros újjak. Kerek szoknya, mire hátul egy selyem muszlinból és szalagból alakított csokor esik.

Színházi öltözék. Derék fekete bársonyból, rózsaszín khinai kreppl és jével gazdagon disztive. A nyak körül rózsaszín kreppl bodor, elől az öv felé összefutó három sor fekete jais-diszt, közönként rózsaszín kreppl dudorokkal. A dudoros újjak harmonika plissékbe vannak rakva.

Diner-ruha. Fehér franczia moaréből, XIV. Lajos korabeli izlésű kabát, magas nyak, hosszú dudoros újjakkal, melyek alól szűkek, fehér selyem muszlin mellény; az öv rózsaszín és zöld szalagból, hátul nagy rózsaszín és zöld szalag csokorral, mely a hátul felhasított kabát-derék alól tudni ki. Az alj körül nagy czakkok két keskeny selyem muszlin fodrociskákból; minden czakknak hegyén kis fehér moaré csokor.

Utcazi ruha fekete posztóaljál, himzett posztó övvel, a kar alatt polonaise modorban egyben szabva, a csipők fölött három tündöklő csiszolt acél gombbal. Hozzá zubbony-derék Chiné selyem-ből, fekete csokor applikációval, nagyon dudoros újakkal; az alsó karon fekete posztóból könyökig érő kszelőkkel.

Úti ruha. Gesztenyeszíu posztóból készült ha-rang alj, a derék barna brokat bársonyból, zubbony formában, elől-hátul 3—3 lapos rácseba rakva, a gallér és öv ugyanazon szövetből huzva, hozzá kabát a barna posztóból, hátul testhez álló szabással, kö-rőskörül és a hátravarrások fekete sujtással kivarrva, a gallér és kihajtások Mongoli prémből.

Ezekhez járul még egy hosszú kék rókaprém gallér és karmantyú, egy nagy gallér és karmantyú nyuszt prémből és egy Mantélet fekete bársonyból, jais-hímzéssel és Hermelin-prémel.

A pongyolák ezek: Princesse szabás ruha, rózsaszín glacé bársonyból, elől szívformában nyitva, rózsaszín selye-n muszlin jabotval; a bársony szélein keskeny nyusztprém és melleite arany hímzéssel. Dudoros rózsaszín muszlin újjak, reájok eső nagy e-po-lettekkel rózsaszín bársonyból, közepén felhasítva, nyuszt prémmel környezve és arany hímzéssel.

Robe de Chambre (házi ruha) mályvaszíu cibelinből, az egész szabadon leeshő előlérszek szélein végig crémssin Duchesse-csipke-hullám,sonka újjak. Sant de Lat belés nélkül rózsaszínü moletomból egészen egyszerű szabással, a derék körül rózsaszín szalag öv. Ezen kívül egy szalag és csipke diszes fe-hér selyem három rózsaszínü és két egyszerű lilla pongyola.

Az örömanya, Károlyi Istváné grófnő, szintén pompás öltözékeket készítettett az tünnepélyes alka-lomra. Ezek: az előstere egy levendula-szíu brokat,

ŐSZI ÖLTÖZÉK.

ruha, kerek kivágott derékkal, elől csúcba szabva, hátul kis lebbentyűvel, széles Mazarin csipke gallér-al; nagy dudoros újjak, sima alj, két méter hosszú uszályval. A menyegzőhöz smaragdzóll brokat ruha, XIV. Lajos korabeli derék, elől cremant rosé betéttel és rajta jabot Point d'aiguille csipkéből, ó-l-dal zsebkkel 3—3 gyémánt gombokkal; rózsaszínü dudoros újjak zöld bársonnyal összefoglalva. Az alja uszályon elől Point d'aiguille csipkerödzettel. Hisz em a főúri mász alkalmából készült eme gyönyörű öltözékek minden egyéb magyarázatnál élénkebben megvilágítják a divat átalakulásait. Iza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az «Olcsó könyvtár» új, olcsóbb kiadásából a Franklin-társulat a második sorozatot is közrebo-csátotta, a vállalat 21—40 számaikt, nyolcz kötet-ben. A Gyulai Pál szerkesztésére alatt oly nagy elterjedésre jutott «Olcsó könyvtár»-nak ez a csoportja is a hazai és külföldi legjelesebb írók műveit foglalja magában. Báró Kemény Zsigmond-tól egyik legjelesebb kisebb regényét, a «Szerlem és húság» címűt veszi az olvasó. Ára 30 kr. Kölcsey Ferencnek pedig «Válogott szónoki műveit» 40 krétt. A külföldi irodalomnak kitünő-segét közli: Dickenstől a «Karácsonyi ének» (fordi-totta Belényesi Gábor), ára 20 kr; Hugo Victortól «Hernani» (fordította Szász Károly) ára 20 kr; Macaulay-től «Lord Bacon», ára 30 kr; Tenmyson-tól a «Király idyllek» (I. Helén. II. Ginevre, Szász Károly fordításában), ára 20 kr; Chateaubriand-tól «Atala» (fordította Csiky Kálmán), ára 20 kr; Gogol Miklóstól «Beszélyek az orosz életről», ára 20 kr; — mindannyi a világirodalom legjelesebb művei közl valók. Az «Olcsó könyvtár» egyes sorozatát könyv-kereskedések utján, vagy a Franklin-társulathoz czimezve, 2 frttal rendelheti meg.

Abonyi Árpád novellái, két kötet. Megjelent az «Athenaeum» olvasó tárában. Az ifjabb írók közt a legtermékenyebbek közé tartozik Abonyi Árpád, s kétségtelen, hogy a szépirodalom olvasó közönsége jól ismeri, mert előadásban, tartalomban mindig bir nyujtani többet vagy kevesebbet. Rövidebb, vagy egészen rövid elbeszélései, rajzai közül az első kö-tetben 8, a másodikban 6 van. Az élet apróságain megy végig, a mélyebb indulatokat is engedi, hogy elpárologjanak s a mi utánk marad, pernye vagy iszap, azzal könnyen, gyakorlott kézzel bánik el.

Szereti a jó, jámbor embereket, az egyszerű világot, vagy családi kör meleg vonását, olykor egy kis szatirát és keserűséget is kever vele. Nem tartozik a fe-kete véru naturalisták közé, ér-zése is van. Elbeszélései, rajzai szövésében a regényekből, no-vellákból ismert fordulatokat elfogadja, nem igen leleményes, a minek alkalmasint a szapora termékenység is okozója. Elő-l-ada, elbeszélő hangja azonban rokonszenves s most megjelent két köteté tisztessé helyet foglal egyre fejlődő elbeszélő irodal-munkban. A két kötet ára, vá-szon kötésben, 1 frt.

Virágssálak. Versek. Irtá Farkas Imre, Debreczen 1894. Az 56 lapos füzetkéhez Tábori Róbert irt előszót, mely tud-tunkra adja, hogy e kis gyűj-tevényben egy tizenöt éves poeta zsenyével van dolgunk. — Tizenöt éves gyermektől való-ban elég, sőt talán sok is, a mit e füzetke nyujt, mert nem-csak ügyes verselés, hanem helylyel-közöl költői hangul-at is nyilatkozik Farkas Imre verseiben. A szerző tehetsége-nek mértékét azonban ma még távolról sem lehet megállá-pítani, sőt még reményeket sem mernénk fűzni jövőjéhez, tud-ván, hogy a kora fejlettség

többnyire csalékony. Azt a mohóság pedig hatá-rozottan kárhözható, hogy amennyire sie-tett első zsenyének a nyilvánosság elé bocsátásával. De ezért talán nem is épen őt terheli a felelősség.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és kép-ben című nagy hon-és népismertető váallattól megjelent Magyarország IV. kötetének a 9. füzeté, melyben a zala- és vas megyei vendékről Bellosics Bálinttól irt néprajzi ismertetés befejezése után a Mecsék környékének általános leírása kezdődik. A Dunántúlnak ezt a nagy vidékét Baksay Sándor kitünő tolla rajzolja, mindenre kiterjedő figyelem-mel, alapos részletességgel és szokott szépírói ele-venségével. Baksay a Mecsék környékét részen-ként mutatja be. A jelen füzetben Tolnamegyét írja le ilyen részletül, s cikkében annál sikerül-tebb képet tár az olvasó elé, mert Tolnamegye terü-lete külön földrajzi egység gyanánt is elég jól elvá-lasztható a szomszédos vidékektől. — A füzetet díszít tizenkét rajz mind igen sikerült. A rajzok Feszty Árpád, Greguss János, Jantyik Mátyas, Kimnach László és Vágó Pál ismert művészeiktől valók. A váallat a magyar kir. államnyomda kiadá-sában s Révai-testvérek bizományában jelenik meg minden 1-én és 15-én 2—2 lnyvi tartalom-mal, szines borítékban. Egy-egy füzet ára 30 kr.

A biblia női alakjai, irtá Kenessey Béla, a buda-pesti ref. theologia tanára. A biblia órok életi alak-jai közül két csoportba osztva adja a nemes női alakokat, az ó-testamentumból és az új testamen-tumból. Mindenik egy egy kerek rajz; melyben mint intő és követendő példák elevenednek föl. Vallásos ihlettel, az erkölcsi tanulság kiemelésével van írva a könyv, mely mint biblia-magyarázat derék munka. Negyvennégy kép is disziti. Hor-nyánszky Viktor könyvkereskedése adta ki szép kiállításban. Ajándékul is alkalmas.

A hazai képművészet a milleniumi kiállítá-son. Az 1896-iki kiállításon a magyar képművészet fejlődését is feltüntetik, de csak e százdabli emlékekkel és képekkel.

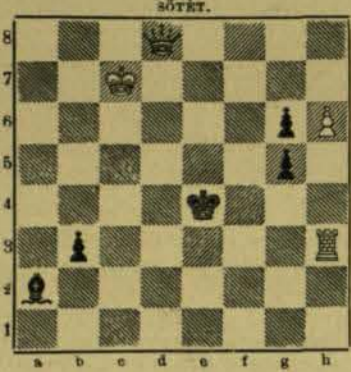
A XVIII. század közepe táján voltak ugyan ma-gyar származásu, vagy hazánkkal összekötöttségben levő művészek: Mátyóky és Kupeczky festők, Mes-serschmidt és Donner szobrászok, de mert a műkö-

UTAZÓ-ÖLTÖZÉK.

SAKKJÁTÉK.

1860. számú feladvány. Antonio C.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1851. számú feladvány megfejtése

Meyer F.-től.

Megfejtés.

Világos Sötét Világos a. Sötét
 1. Fc6—b3 c3—c2 (a) 1. ... d6—c5;—d5 (b)
 2. Bf5—f4 Kd4—e3 2. Bf5—f4 Kd4—e3
 3. H v. B mat. 3. Fa7—b8 mat.

b. c.
 1. ... e3—e2(e) 1. ... Hg8—f6
 2. Hc5—e4+ Kd4—e4 2. Bf5—f4+ Hf6—e4
 3. Fb3—c2 mat. 3. Bf4—e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. —
 Andorfi S. — Kovács J. — Eördögh János. — Kecskeméti:
 Balogh Dionis. — A pesti sakk-kör.

Heti naptár, október hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
21. V. 9. 23. Orsolya	22. Orsolya	9. B. 18. Jak. ap.	21. Hosh r.
22. H. Kordula	Kordula	10. Eulamp	22. Schm.
23. K. Kárpát. János	Kap. János	11. Pülp. diak.	23. Simh.
24. S. Ráfél	Ráfél	12. Próbusz	24.
25. C. Alapoue Marg.	Krizánt	13. Agatódór	25.
26. P. Dömötör	Dömötör	14. Paraszkve	26.
27. S. Szabina	Szabina	15. Luczián	27. S. Ber.

Helyváltozás. ● Ujhold 23-án 6 ó. 57. pk. este.

KEPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 39-ik számában közölt
 képtalány megfejtése: Tüskebokor.

Felolós szerkesztő: **Nagy Miklós.**
 (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Selyem-hamisítvány. Egészünk el egy mintát
 a venni szándékoló fekete selyemből s a hamisítás
 rögtön kiderült: Mert míg a valódi s a jól festett
 selyem az elégetésnél nyomban összepödördik és
 csakhamar kialszik, maga után csak egy világosbarna
 hamut hagyván, addig a hamisított selyem (mely
 zsiros szinű — szalonnás — lesz és könnyen török) las-
 san tovább ég (minthogy rostszálai a festanyagtól
 telítetten tovább izzanak) és sötét barna hamut
 hagy maga után, de valódi selyem módjára soha
 össze nem pödördik, csak meggörbül. Ha a valódi
 selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisít-
 ványó nem. — **Henneberg G.** (os. kir. udvari
 szállító) selyemgyára Zürichben, hához szál-
 lítva, postabér és vámmentesen szívesen küld
 bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való,
 akár egész végeken levő valódi selyemszövetből.
 — Svajczba címzett levelekre 10 kros és levelező-
 lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (5)

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent
 és minden könyvtárnál kapható:

A magyar büntetőjog kézikönyve.

Irta

Dr. Fayer László,

egyetemi rk. tanár.

I. kötet.

Bevezető rész és általános tanok. (Btk. 1—125. §.)

Ára füzve 3 frt.

Magyar csődtörvény

1881: XVII. törvénycikk.

Az összehasonlító jogtudomány igényeire való tekintettel.

Irta

Dr. Herczegh Mihály

budapesti egyet. ny. r. tanár.

— Második bővített kiadás. —

Ára füzve 4 frt.

A belgyógyászat tankönyve.

Orvostudományok

és gyakorló orvosok számára.

Irta

Dr. Purjesz Zsigmond,

a belgyógyászat egyetemi ny. r. tanára Kolozsvárt.

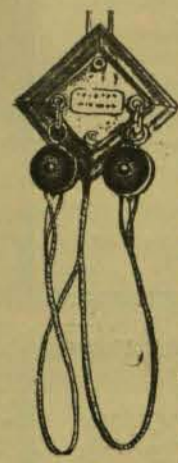
Harmadik átnézett és javított kiadás.

A szöveg közé nyomott számos ábrával.

Két kötet, ára füzve 12 frt.

TELEFON-HIRMONDÓ.

— Ismertetés. —

Hírogató készülék.

A nagy közönség, melynek
 tájékoztatására vannak szánya
 e sorok, úgy van a Telefon-
 Hirmondóval, mint volt évek
 előtt a telefonnal magával. Föl-
 fogta és megértette lényegét,
 csodálta a találmány nagyszerű-
 ségét és nem törődött vele to-
 vább addig, míg a gyakorlati
 élet nem kényszerítette reá. Így
 járt a Telefon-Hirmondó is.
 Megindulása idején általános
 érdeklődése oly mértékben nyil-
 vánult, hogy a vállalat a töme-
 ges megrendelésnek eleget tenni nem tudott.

Az új találmány gyakorlati hasznát kevés

ember látta és találta meg.

A vállalat szerencséje az volt, hogy az első
 időben annyi előfizetőt szerzett, a mennyivel
 az első kísérletek idejére biztosítva volt fenn-
 állása.

Küzdelmes másfél esztendő telt el, míg a
 szerzett tapasztalatok feltűntették a hiányokat
 és kijelölték azt az irányt, melyet a gyakorlati
 érvényesülés terén követni kell.

Ez az új irány pedig abban áll, hogy legyen a
 Telefon-Hirmondó nappal hasznos, komoly,
 gyors és megbízható értesítője a közönség-
 nek, este pedig szórakoztatója a családnak.

Hogy e kitűzött célt a Telefon-Hirmondó
 minél rendszeresebben és megbízhatóbban
 szolgálhassa, mely lett állapotja a felolvasás új
 napirendje, mely szerint a különböző hírek
 a társadalom osztályainak kívánalmi szerint
 csoportosítva, bizonyos meghatározott időben
 kerülnek felolvasás alá. Ezt a mutatoul ide
 mellékelt új napirendet nyomtatásban meg-
 kapja minden előfizető és így csak akkor hall-
 gatja meg a Hirmondót, a mikor az őt érdeklő
 hírek vannak felolvasásra kitűzve.

Mert egészen más a nyomtatott újság, mely
 a napközben felmerült híreket összegyűjtve,
 részletesen kifejtve és megokolva, másnap reg-
 gel bocsátja olvasói rendelkezésére. Sok hír és
 értesítés így elveszti ugyan gyakorlati értékét,
 mert elkésve kerül a közönség tudomására.
 Ezen a bajon segít a Hirmondó, mert módjáb-
 an áll, hogy a nap bármely percében fölhív-
 hassa valamely eseményre a közönség figye-
 lését, alkalmat adva ezzel a rögtön intézke-
 désre. A hivatalban lévő családapa megtudja,
 hogy tűz ütött ki abban a házban, melyben
 családjá vagy ismerőse lakik és megelőzheti
 a veszedelmet. Viszont az otthonlevők ideje-
 korán értesülnek valamely szerencsétlenségről
 és gondos ápolás alá vehetik a család szeren-
 cesétlenül járt tagját, a kinek életét menthetik
 meg ezzel. A kíváncsiak kielégíthetik ezt a
 vágyukat, mert, például, a napközben érkezett
 érdekes külföldi, a ki csak estig marad Buda-
 pesten, a Hirmondó után nyert gyors érte-
 sülés után rögtön fölkereshetik az utcán,
 szállodában vagy vendéglőben. Így van ez
 bármely látványosság vagy tüneményvel,
 mely előre megmondható nem volt és mely
 napközben csak rövid ideig, néhány óráig tart.

A közönségnek hasznára is van a Hirmondó
 gyors értesítése, mert a tözsdét nem látogató
 közönség, mely ott mégis érdekelve van, a nap
 folyamán folyton kapja a tőzsde-tudósításokat s
 idejekorán intézkedhetik megbízott ügynöke-
 néi vagy bankárjával. Korábban értesülve bi-
 zonyos tervekről vagy árlejtésekről a városnál,
 megynél vagy miniszteriumoknál, a Telefon-

Hirmondó előfizetője még oly időben rendel-
 kezhetik, a mikor még az újságok révén nem
 értesült róla a nagyközönség.

Megtalálja benne hasznát az ügyvéd, mert
 egy fél nappal előbb, délután 1/4, 4—3/4, 4-ig
 megtudja a Tábla és Kuria jövendő tárgyalási
 sorrendjét és egyéb őt érdeklő ügyet; megki-
 mérte ezzel alkalmazottját egy uttól és időt
 nyer az előkészültre.

Soknak lényeges szüksége, hogy a politikai
 helyzetéről és az országgyűlésről mielőbb érte-
 süljön s ez csak a Hirmondó révén lehetséges,
 a mennyiben már az ülésfolyamán kapnak meg-
 bízható és eléggé terjedelmes tudósítást az
 ülésről.

A sportkedvelőket bizonyára kellemesen lepi
 meg majd az, hogy pl. a löversenyekről és az
 egyes futamok eredményéről, a verseny ideje
 alatt félórától-félórára kapnak értesítést, ha
 egészségi állapotuk vagy hivatalos teendőjük
 nem engedné meg, hogy a versenyterre kime-
 hessenek.

Összevetve mindezeket, alig képzelhető,
 hogy oly helyen, hol az intelligens közönség
 összegyűn, mint ügyvédek, orvosok, magánosok
 és intézetek várótermében, kellemesebb szóra-
 kozást nyujtson valami, mint a Hirmondó.
 Mert ez a közönség otthon már olvasott új-
 ságot, a tegnapi híreket már ösmeri s így az

Felolvasó készülék.

előbe tett újság nem elégíti ki, holott a Hir-
 mondó érdekes felolvasása leginkább van hiva-
 tva szórakoztatni a várakozó feleket.

Mintha arra volna hivatva a Hirmondó,
 hogy megszüntesse azokat a gyakran hátrány-
 nyal járó távolságokat, melyek nagy városok
 keretén belül önkéntelenül támadnak. Mert a
 külterület lakossága vagy a városall összefort
 nyaralóhelyek közönsége a Hirmondó útján
 épp oly gyorsan és ugyanabban az időben
 értesül mindenről, akár csak a központ. — A
 hivatása és foglalkozása által e helyekre utalt
 útletember, politikus, ügyvéd, orvos vagy a
 fővárosi társadalomnak bármely más tagja
 nyugodtban él, ha biztosítva látja magát
 minden oly meglepetés ellen, melynek követ-
 kezmenyei nem sujtják, ha rögtön intézke-
 dhetik.

Ezer apró vonást lehetne felsorolni —
 olyant, mely a közönség hasznára van és tör-
 ténjék ez csak ritkán, mégis megéri az előfize-
 tésre költött összeget, mely naponként csak
 5 krajczárt tesz ki.

De bekövetkeznek a hosszú, unalmas téli
 esték. Az utcán dül a hóvizatar és a család ön-
 magára van utalva a meleg otthonban. Ismerős
 csak ritkán téved a házhoz és alig nyujt szóra-
 kozást más, mint a megszokott zongora, duru-
 zoló thea-katlan, nők kezében a horgolótű, a
 délután jött estilap; néha egy új könyv vagy

szépirodalmi újság. És boldog az, a ki a tél unal-
 mat még így üzheti el. De hányan vannak ön-
 magukra utalva, szomorú együttlétben, beteg
 nővel, férjjel vagy anyával, a tovatűnt boldog-
 ság emlékeivel, kiknél minden szó valami for-
 radó sebet tép fel újból, minden visszaemléke-
 zés csak fájdalmat okoz.

Azért lesz szívesen látott vendég bizonyára
 mindenütt a Telefon-Hirmondó bizalmas két
 kagylója, mely kézzel-kézre adva, édes, csengő
 dallal, muzsikaszóval, apró, kedves történetei-
 vel vigabb kedélyt csempész a házba.

Micsoda mohó kíváncsisággal lesi majd az
 apróság Pósa bácsi, Elek apa és Forgó bácsi
 kedves meséit, vigan tapsolva kicsiny kövér ke-
 zeivel, és nevetve álmodja tovább a regét a
 puha ágyban — reggelig.

A gyermek lehunyo pilláival megcsappanna
 az elevenség, de a Hirmondó kagylója tovább
 suttog, tovább beszél. Megcsendül az ének,
 vidám zeneszó szűrődik át rajta, a népszínház-
 ban talán éppen akkor énekel azt a pajzán nótá-
 t, és mintha éppen onnan jönne a hang és
 lopná be magát a távolesó otthonba. Még duz-
 zog az asszony, hogy a színház pénztárához
 elkésve jutotta férj, de lassan megbékíti őt az

tudat, hogy az a két kis kagyló ott a falon
 haza varázsolja neki a kívánt dalt, vagy az el-
 mulasztott koncert zenéjét. Egymáshoz sim-
 mulnak az öregek és el-el-hallgatják az ifju
 irodalom termékeit versben és prózában, gyak-
 ran az író tulajdon hangjain. Oh, mi másként
 volt ez régen! És aztán eltűnődnek a csöndes
 multon és a zajos jövendő, mely a maga vilá-
 lámszulte erejével távolságokat szüntet meg és
 közelebb hozza egymáshoz az embereket.

Az újjászervezett Telef.-Hirmondó az elek-
 tro-technika minden újabb vívmányát felhasz-
 nálta, hogy kellemessé tegye az estéket otthon,
 a családi körben és mintegy nélkülözhetlen
 szórakoztatója legyen azoknak, kik a bizalmas
 családi estéket és kényelmüket nem akarják
 feláldozni a házon kívül eső szórakozásért.

Minden egyes nap estéje a Hirmondó új
 napirendje szerint egy-egy kész hangverseny,
 változatos programmal. Kiváló énekesek mű-
 ködnének közre, sőt egész énekkarok tartkiják
 a sorrendet, váltakozva különféle hangszereken
 előadott zenedarabokkal. Ügyesen összeállí-
 tott kvartettek, cigányzene és egyáltalában a
 zene terén minden, a mi szép és kellemes, köny-
 nyen közvetíthető a Telefon-Hirmondó révén.

A színművészet kiválóbbjai érvényesítik majd
 a tehetségüket, hogy az irodalomnak szavalásra
 szánt remekeit a közönségnek bemutassák.
 Főcélul tűzve maga elé az esti szórakozta-
 tást is, nagy anyagi áldozatoktól sem riad viz-
 sza a vállalat, hogy az előfizetőinek oly műélve-
 zetet nyujtson, melyhez csak áldozatok árán
 és ritka alkalmakkor jut a közönség. Ilyennek
 véljük a külföldi jelesebb művészeinek bemuta-
 tását a Hirmondó útján, budapesti vendégsze-
 repléseik alkalmával. Lehetővé tesszük a Hir-
 mondó által a tudományos, de népszerű felol-
 vasásoknak minél nagyobb körben való ér-
 vényesülését, a mennyiben módunkban áll a
 felolvasást bevinni az előfizető lakásába, vagy
 a kávéház és vendéglő tőzszasztalához. Ez em-
 beriség művelődését szolgáljuk mindezekkel.

Alig 5 kr. naponta, egy fél esztendőben csak
 9 frt a díj, mely a Telefon-Hirmondó haszná-
 latáért jár. Budapest minden lakója megren-
 delheti, hisz a bevezetés költségeit a vállalat
 viseli.

J. Virág Béla, igazgató-szerkesztő.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárnál kapható:

Kisfaludi

Kisfaludy Sándor minden munkái.

Negyedik kiadás. Nyolcz kötet.

Kiadja

Angyal Dávid.

A költő
 aczélmetszeti arcképpével.

Ára füzve 12 frt.

Vászonba kötve 15 frt.

Kisfaludi

Kisfaludy Károly minden munkái.

Hetedik bővített kiadás.

A költő
 aczélmetszeti arcképpével

Sajtó alá rendezte

Bánóczi József.

— Hat kötet. —

Ára füzve 8 frt.

Vászonba kötve 10 frt.

FRANKLIN-TÁRSULAT MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

A t. cz. részvényesek a f. é. november hó 4-én délelőtt 11 órakor a társulat helyi-
 ségeiben (Budapest, egyetem-utca 4. szám, I-ső emelet) tartandó

HUSZONEGYEDIK RENDES ÉVI KÖZGYÜLÉSRE

hivatkozással az alapszabályoknak lent idézett 12. §-ára*) meghívatnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt év üzleti eredményeiről.
2. A felügyelőbizottság jelentése és annak alapján az előterjesztett évi számadás és a nyereség felosztása felett határozat.
3. Az igazgatóság, az irodalmi tanács és a felügyelőbizottság felmentése.
4. Az igazgatóság és irodalmi tanács választása.
5. A felügyelőbizottság választása a jövő üzleti évre, tiszteletdíjának megállapítása.

A részvények az alapszabályok 12. §-a értelmében a társaság pénztárán kívül a Magyar Általános Hitelbank (Budapest, Nádor-utca 12. szám) pénztáránál is letéteményezhetők. A Franklin-Társulat 1893—94-ik évi mérlege a felügyelőbizottságnak a közgyűlés elé terjesztendő jelentésével együtt a társulat helyiségében mátol fogva kapható és megtekinthető. — Budapest, 1894 október hó.

Az igazgatóság.

*) 12. §. Minden részvényes, ki a közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazott részvényes által képviselve megjelen, tíz darab részvénye után egy szavazattal bír, ha részvényeit legalább három nappal a közgyűlés előtt a társasági pénztárnál vagy az összehívásban megjelölt más pénztárnál e célra letéteményezte. Részvényesek, kik a törvény szerint képviseltetésre utalják, jogaikat törvényes képviselőjük által gyakorolhatják.

Mérlegszámla. Vagyron: Nyomdai épület 175,420 frt—kr., üzleti felszerelések 236,700 frt 22 kr., papirok 2,403 frt 78 kr., munkában levő művek értéke 29,903 frt 63 kr., előre fizetett biztosítási díj 3,467 frt 83 kr., saját lírapajzaink 9,000 frt — kr., adósság 191,419 frt 51 kr., könyvkiadó üzlet 405,864 frt 35 kr., összesen 1,111,487 frt 52 kr. — Üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékesítések pótlására 205,279 frt 83 kr., tartalék az összes személyzetnek segélyző alapja 2,653 frt 96 kr., Heckenast-féle könyvnyomda személyzetének betegségeitől házi pénztára 1,260 frt 84 kr., lírapajzaink le nem járt időre eső részlet 10,565 frt 19 kr., elfogadványok 43,169 frt 37 kr., hitelezők 62,804 frt 80 kr., nyereség egyenleg 66,253 frt 53 kr., összesen 1,111,487 frt 52 kr.

Üzleteredmény-számla. Központi üzletköltségek és tiszti fizetések 24,587 frt 08 kr., leírás a ház után 1,780 frt — kr., vesztéses követeléseknél 1,372 frt 52 kr., értékesítések 6,103 frt 15 kr., a faszerezvényeknél 514 frt 50 kr., a betűköl 35,095 frt 32 kr., a betűntődénél 1,341 frt 97 kr., a metszvényeknél 3,124 frt 33 kr., a butoroknál 238 frt — kr., összesen 46,417 frt 27 kr., kamatok 7,237 frt 43 kr., adó 15,074 frt 59 kr., nyereség egyenleg 66,253 frt 53 kr., összesen 162,722 frt 42 kr., áthozat a múlt évről 2,009 frt 51 kr., lírapajzok 2,523 frt 32 kr., nyomda jövedelme 98,143 frt — kr., betűntődés jövedelme 1,154 frt 76 kr., könyvkiadó-üzlet jövedelme 57,490 frt 62 kr., kérés követelések után befolyt 492 frt 21 kr., értékpapírok jövedelme: adómentes kamatok 909 frt — kr., ősz. 162,722 frt 42 kr.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Uj görög nyelvtan

olvasmányokkal és bevezetéssel az uj görög nyelvtudományba.

Irta Pecz Vilmos.

Ára füzve 2 frt.

Ára füzve 2 frt.

Szülészeti mütétan.

Irta

Dr. MANN JAKAB.

A szegedi magyar kir. bábaképző intézet igazgató tanára.

Második javított kiadás.

Ára füzve 2 frt.

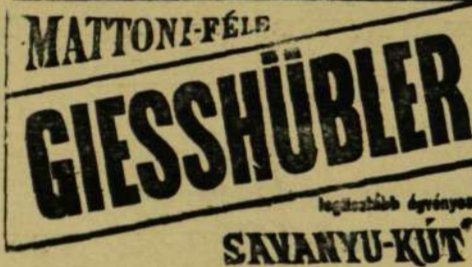
Ára füzve 2 frt.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

Tűzi fecskendők

tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek egy conusban egyesítve). Különlegességek, közzétek, tűzoltók és gyárak részére, tűzoltó szerek minden nemben, anihilátorok, kender- és spirál-fém-... Kiváló eredményvel használtatik mindennemű gyomor- betegségek ellen, mint: gyomorgörs, gyomorsav, égés, nyquistán vese- és hólyagbajok... Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.

Tarnóczy tűzoltószerek- és gépgyár-részvény-társaságnál Budapesten. Gyár: Külső váci-út 95. — Mintalepel: Teréz-kört 36. sz.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

A huszadik század szocziálpolitikájának történelme.

Irta Kráitz Lajos

Ára füzve 80 kr.

A főváros legszebb látványossága az Andrássy-út végén

Fesaty Árpád óriási körképe:

magyarok bejövetele

Ez a kép három évig készült, s a magyar festőművészet legnagyobb alkotása. Egy 1800 cm-ternyi, e célra szőtt vászon s a hozzá épített kőalakú palotában a magyaroknak a volőzi völgybe való beérkezését tünteti fel.

A kép szembetűnő részei:

- 1. Árpád és a vezérek.
2. A harcz a szláv had maradvékával.
3. Latorcz és a fogoly szlávok.
4. A fejedelem-asszony és a magyar nők bevonulása az ókrós szekereken.
5. A hátréban a beregi rónáság, Lovácska, a munkási várhegy, a Latorcza folyó, az Istenhegy, Pálhegy, Szarkahegy stb. mérföldekre terjedő meszeségben látható.
6. A pogány magyarok fehérő-áldozata. A fálts, a kádár, táncos leányok, bonczok, igriczek és dobosok csoportja.
7. Sátorverő magyarság.

Látható délelőtti 9 óratól esti 8 óráig. Este villamvilágításnál. Belépő díj 50 krajczár.

WEINWURM ANTAL fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3, készít mindennemű czinkedzésű dűcöt, autotypia, phototypia, chemigraphia és cinromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitográfiái... Képek készítése, hálózatok készítése, hálózatok készítése...

Legjobb és leghirvevesebb pipere hölgypor: a LA VELOUTINE Kétségtelenül a legjobb... CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

LATZKOVITS A. BUDAPEST, IV. kerület, Váci-utca 22. szám. Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja uri divat- és fehérnemű-újonságait.

KURCZ KIPÓT és TÁRSA (CHEMIGRAPHIAI MŰINTÉZET) Budapest. KÉSZÍTI mindenféle optikai műveletet... ELICHEKET Chemigraphia, chromotypia, phototypia, autotypia, FOTÓSZERZÉS stb.

Fontos gyomorbetegeknek! a Barella P. F. W.-féle Világi gyomor-por. Kiváló eredményvel használtatik mindennemű gyomor- betegségek ellen, mint: gyomorgörs, gyomorsav, égés, nyquistán vese- és hólyagbajok... Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.

KWIZDA F. JÁNOS. Első és legrégibb telep Ausztriában, állatgyógy-készítményekre nézve. Alapítási év 1853. Kwizda-féle üdítő nedv, cs. kir. szabadalm. mosóvíz, lovak számára. Egy palackkal frt 1.40 o. é. Kwizda-féle korneuburgi marha-táppor lovak, szarvasmarha és juhok számára. 1/2 dobozzal 70 kr., 1/2 dobozzal 35 kr. Kwizda-féle erőtakaromány lovak és szarvasmarhának. 1 doboz 5 étadaggal 30 kr. 1/2 ládika 50 frt 3.- 1/2 " 100 frt 6.-

Fontos hölgyeknek! Van szerencém a t. hölgyvilág szíves tudomására hozni, miszerint kizárólagosan csak szakképzett női kiszolgálással be rendezett hölgy-termezetet Budapest, Főherceg Sándor-utca 12., I. em., alá helyeztem át. Készíttetnek pontos méretek szerint: Haskötők, köldök- és minden egyéb sörvőkötők. - Újdonság! Hasartató fűző: vándor-vese, köldök- és hasartató ellen. Kiegészítések a test ép formálására, széló mellkasi Orthopédiai fűzők stb. Ugyanírt nagy rakást tartok: Göröcsér elleni gummi árkok, - feccenkők- és irrigátorokból, valamint a betegpólláshoz szükséges összes tárgyakból. - Kiváló pontos kiszolgálás! - Mérsékelt árak! - Kiváló tisztelttel KELETI J. cs. és kir. szab. kötszerész. Főüzlet: Budapest, Koronaherceg-utca 17. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a VASAS CHINABOR. Ezen bor a saját magam által termelt ménesi Sherryvel van készítve és minden hasonlóval szemben a legbiztosabban hat a chinaját és vasat tartalmazza. Rozsnyay Mátyas gyógyszer. művegyészesi laboratoriuma, Aradon. Kapható Budapesten: Török József gyógyszerész urnál és minden magyarországi gyógyszerüzletben.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható: LUKÁCS MÓRICZ MUNKÁI. Összegyűjtötte GYULAI PÁL. Kiadta a Kisfaludy-társaság.

Két kötet. Lukács Móricz aczélmetszész arcképevel. A két kötet ára füzve 6 frt. BAROSS GÁBOR RENDSZERE ÉS MŰVEI. Irta Szabó Jenő. Ára füzve 80 krajczár.

Valódiság jeléül:

kitünő és hathatós voltuknál fogva már 40 év óta a legjobb hirmévek örvendő különlegességeink Dr. Suin de Boutemard zamatos fog-szappana a fogak és foghús épentartására és tisztítására a legjobb és legbiztosabb szer; 1/2 és 1/4 csomagokban 70 és 35 kr-ával.

Dr. Borchardt illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szeplő, pörse-nés, pattanás, s más egyéb bőrtisztatlanságok, az ér-decs, száraz és sárga bőr ellen, egyszersmind a legkitű-nőbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepe-csételve 42 kr. Dr. Hartung növényhajkenőse, legjobbnak elism-ert hajerősítő s hajkihullást gátó hajkenőcs, tége-lyekben 85 kr-ával. Dr. Hartung kinalháj-olaja, a haját erősítő olaj, mely annak puhaságot s fényt kölcsönöz. 85 kr-ával. Dr. Linder tanár növényi rudacs hajkenőse, eredeti darabokban 50 kr-ával. Balzsamos olajbogyó-szappan 50 kros csomagban. Dr. Béringer zamatos korona-szesze, az Eau de Cologne quintessentiája, eredeti üvegekben 1 forint 25 kr. és 75 kr. Dr. Béringer fügyökér-hajolaja, üvege 1 frt. Leder testvérek balzsamos földi olaj-szap-pana, egy drb 25 kr., 4 darabos csomag 80 kr. Valamennyi fentebb elősorolt szab. czikk valódi minőségben a következő magyarországi rakta-riban kapható:

Budapest: Török József gyógyszerüzlet, király-utca 12. szám alatt. Továbbá: Kochmeister Frigyes utódlai, Nerada Nándor és Thallmayer és Seitz gyógyszerüzleteknél.

- Alsó-Kubin, Tyroler Józ. Arad, Ring gyógyszerüzlet, Elias Armin. Ar-Mároth, Bittó K. gyógyszer. Balassa-Gyarmat, Kanizs O. gyógyszer. Bessenyei, Kelp Fer., Fleischer István, Varságh Béla. Békés-Csaba, Varságh Béla. Bonyhád, Stracher B. Brassó, Roth Viktor, Jekelius N. Cegléd, Bohus L. Gy. Csákvány, Kovács J., Tombor Kornél gyógyszer. Órává, Dr. Schopper Gy. gyógyszer. Óz, Fiala József gyógyszer. Pápa, Bernthaller Alajos. Pécs, Alt és Böhm, Zach K., Oberlo K. Pécel, Lammacher Károly gyógyszer. Pozsony, Dr. Adler Rudolf, Erdy István, Soltz Reszó gyógyszer. Rákos, Fekete Nándor gyógyszer. Rozsnyay, Foytan László. Szegevár, Missetbacher J. B., Teutsch J. B. Salgótarján, Dimák J. E., Margóly J. gyász. Sikkos, Nendtrich D. gyógyszer. Soprony, Graner Jenő gyógyszer. Szatmár, Bessenyei S. Szász-Régen, Wermescher Emil gyógyszer. Szász-Régen, Reinhardt J. K. gy. Szász-Régen, Vid Miksa gy. Szeged, Barcsay Károly, Bokor A. gy. Dr. Hibay Gy. gyógyszer. Székely, Fehérvári, Sáy Reszó, St.-Kereszt, Petter K. gyász. Szepes-Szombat, Gréb J. gyász. Szepes-Várnája, Vozári Rudolf. Temesvár, Klamann és Albert. Emmer F., Jahner C. M. gyász. Torda, Dr. Gajzágó R. Veltis S. gyász és fia. Troncsán, Grósz Zsigmond. Újvidék, Stefanovics L. Koda D. Ungvár, Krausz Adolf. Valpó, Deszaty Sándor gyógyszer. Várad, Rudi Ferenc gyógyszer. Vác, Urszinyi A. gyász. Veszprém, Horváth Pál gyász. Vezsény, Missetbacher J. B. gyász. Zombor, Gallé Emil. Zólyom, Stech Lajos gyász.

valamint Magyarországon legelső nagybölgyszerüzletében, illatszer- és gyógyszerkereskedésben.

ÓVÁS! Hamisítványoktól, nevezetesen a dr. Suin de Boutemard-féle fogpasta és a dr. Borchardt-féle illatos növény-szappan gyártásán előforduló hamisítványokat mindenkit óvunk.

Számtalan hamisító és hamisítások elárúsító sújtattak már eddig is Bécsben és Prágában törvénytleg, érzékeny pénzbírsággal.

Raymond és társ., cs. kir. szabadalom-tulajdonosok Berlinben.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci utca 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Legnagyobb raktár mindenféle fény-
péztári gépek és készülékekkel.
Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

ROTHBERGER JAKAB
ca. és kir. udvari szállító.
Budapest, Váci-utca 23, a nagy Kristófhoz ez. házban.
Kész férfiruhák a legújabb vállalkozásban. A kész-
mények elegáns, tartós és jutányos voltáért, valamint
világkiallításokon a legmagasabb érmeikkel kitüntetve.

CALDERONI ÉS TÁRSA
Ajánlanak színházi és kettős
látcsöveket, kitűnő üvegekkel.
Salon-lorgnetteket a la Pom-
padour. Uj fajtájú pápaszeme-
ket és csipeteket kit. üvegekkel.
Fénykép-készülékek amatőrök
számára. Ageroid-légmérők, hő-
mérők, rajzeszközök, nagyító-üvegek.

Fényképező
Nagyítókat
Csipeteket
Gyémánt-karókat
Bájakat
ajánl
és
elhelyez

Gerson Anna asszony
BUDAPEST,
Andrássy-út 21.
(félemelet).

„Toronyórák“
palota, lakatya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-es magyar gőz-órágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költséjegy, birm.

KERTÉSZ TÓDOR.
Műiparuk tára.
Kunstgewerbliche Geschenks-
Gegenstände.
Magasin des Nouveautés Indus-
trielles. — Fancy Goods.
Budapest, Kristóf-tér
(Gróf Teleki palota).

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrássy-út 30
elvállalja jótállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökere
száraztatását.
Telefon.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT

BUDAPEST.

Ajánlanak mindennemű vas-, acél- és fémöntvényeket
építkezési és gépészeti czélokra vízvezető csöveket, szí-
vattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipeket, készülékeket a
belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szer-
kesztett turbinákat, órlöhengereket kéregöntetű hen-
gerekkel és malomberendezési czikketeket. — Zsilipeket
bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alag-
csöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez,
czölöpverő gépeket, anyagszállító kocsiakat. — Álló vagy
fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és minden-
nemű zúzógépek.

BERKETZ ISTVÁN

selyem- és szőr-ruhakelme festő
vegyileg mosó és tisztító üzlete,
BUDAPESTEN.

Üzlet: IV., Belváros, rózsátér 3. sz. Gyár: IX., Ferencváros Kinizsy-utca 14.

Vegyileg fest, mos és tisztít mindennemű ruhakelméket részben és egészben is,
névleg: selyem crépe, atlasz, terno, cachemir, delin fehér vagy bármily színes kel-
méket, szőr és féláször szöveteiket stb., posztókat, butorkelméket függönyöket, csip-
kéket és apróságokat, a lehető legelőnyösebb árárt. 5806

MAGYAR GAZDÁK LAPJA

A FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK ÉS GYAKORLATI MEZŐGAZDA
egyesített kiadása.

Heti gazdasági szaklap az agrár érdekeknek, a közigazgatás egyéb ágai-
val összhangban való képviselése s fejlesztésére. Minden irányban
teljesen független, legelőnyösebb magyar gazdák alapítása,
minden politikai párt félbát egyesíti.

Szerkeszti: herényi Gothard Sándor.
Szerkesztőség: Erzsébet-körút 15. szám.

Tessék mutatós számot kérni.
Október 7-én megjelent.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Klősz György

fényképészeti és műszaki műintézete,
(jelenleg Kossuth Lajos utca 18.)

November hó 6-ikától fogva

Városligeti fasor 49. sz. a.
(saját házában) lesz.

Villamos vasut megálló-hely a ház előtt.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-
árusnál kapható:

Az államgazdaságtan kézikönyve.

Irta

Dr. MARISKA VILMOS.

Budapesti egyetemi ny. r. tanár.

Harmadik, teljesen átdolgozott kiadás.

Ára füzve 5 frt.

Összes
gazdasági
gépek

Gőzcséplők.

Szigoruan a magyar gazdasági viszonyokhoz
alkalmazott gyártmányok.

Az összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegyzékkel, szakba
vágó felvilágosítással és tanácsal, áruk és feltételek közlésével
szívesen és díjmentesen szolgál

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

43. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, OKTÓBER 28.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évtől 6 frt

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egy évtől 8 frt
félévtől 4 frt

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egy évtől 5 frt
félévtől 2.50 frt

Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldíj is eszandó.

A HONVÉDELMI MINISZTER ÉS ÁLLAM-
TITKÁRJA TIZÉVES JUBILEUMA.

Az 1867-iki kiegyezés alapján újonnan rendezett állami életünknek egyik igen nevezetesebb alkotása a magyar királyi honvédség intézménye. A gróf Andrássy Gyula és Deák Ferencz által kezdeményezett törvények megteremtették az alapot ezen nemzeti véderőnk szervezéséhez, melyen a következő nemzedék építette ki az intézményt mai fejlettségére. A gondviselés hazánkat ezen idő óta a háborútól megóvta s így honvédségünk harczképességét tettekkel még nem tanúsíthatta, de azok után itélve, melyet évek óta a hadgyakorlatokon tapasztaltunk, figyelembe véve továbbá a teljesen elfogulatlan külföldi szemlélőkegy-behangzó véleményét, teljes bizalommal és nyugodt lélekkel nézhetünk a netalán bekövetkező nagy megpróbáltatás elé.

Hogy honvédségünk egy negyed század lefolyása alatt a véderőnek oly tekintélyes tényezőjévé emelkedett, a milyennek ma ismerjük, azt a kedvező külső körülmények, de leginkább az arra hivatottak lelkes összeműködése tették lehetővé.

Az ország áldozatkészsége pénzügyi bonyodalmaink idejében is biztosította honvédségünk anyagi szükségleteit, nem engedve sorvadásnak indulni ezen intézményünket akkor sem, midőn annak épségben tartását néhány nagyon is takarékos politikusunk pazarlásnak mondotta.

De szükséges volt a jelzett cél eléréséhez a honvéd tisztikar önfeláldozó tevékenysége s ujonczainknak őszinte odaadása, sokszor nagy önmegtadással járó erőfeszítése is. Mert rövid néhány hét alatt az ujoncz legényekből jó gyalogkatonát, jó huszárt képezni, nem csekély dolog. Olyan fáradsággal és olyan gondnal jár ez, hogy e feladatnak csak a mi lelkes tisztikarunk s azok a derék kemény magyar legények voltak képesek megfelelni. Végre — de nem utolsó sorban — szükséges volt a cél elérése az intézmény czéltudatos szervezése és vezetése.

Most telik be tíz éve, hogy báró Fejérváry Géza mint miniszter áll honvédelem-ügyünk élén, s ugyancsak tíz éve, hogy ezen működésében Gromon Dezső mint államtitkár támogatja.

Ez évtized alatt a kormány gyakran foglalkoztatta a törvényhozást katonai kérdésekkel, s véderőnk, különösen pedig honvédségünk ezen idő alatt fejlődött azon magaslatig, mely most már imponál nemcsak állami szövetségeseinknek, hanem más államoknak is.

Valóban lehetetlen teljes elismeréssel nem adózni a szervező tevékenység azon lankadatlan munkájáért és férfias kitarásáért, melyet a honvédelmi miniszter és államtitkárja e nem-

zeti feltett intézményünk érdekében kifejtett. Újabb törvényeink által sikerült maradandó alapokra fektetni, a tisztikar szervezése által körülbástyázni és gondos adminisztráció által felvirágoztatni a magyar honvédséget.

Elég felsorolnunk az alkotások hosszú sorozatát, melyek báró Fejérváry Géza minisztersége és Gromon Dezső államtitkársága alatt keletkeztek. Legfőbbek ezek között a népfelkelésről, a véderőről és a honvédségről szóló újabb organikus törvényeink.

A magyar kir. honvédségnél az utóbbi tíz év alatt a következő nevezetes szervezeti változások történtek:

1886-ban a 92 honvéd zászlóalj 28 feldandárba (ezredbe) osztatott be. 1889-ben az addigi egy keretszázad helyett minden zászlóaljnál felállított mind a négy századnak kerete. Felállított továbbá feldandáronként egy pótzászlóalj keret, a honvéd kiegészítő parancsnokságok, a 93-ik és 94-ik zászlóalj, s 15 tartalék zászlóalj keret.

A lovasságnál a tíz honvéd huszár ezred mindegyike felállított még két századot, úgy, hogy ezzel a lovasság állománya 60 századra emeltetett, s szerveztetett ezredenként egy pót század keret.

1890-ben törvénybe iktattattott a két évi tényleges szolgálati kötelezettség, s meghatározott törvényileg a honvédség évi ujoncz jutaléka, olyképen, hogy ez idő óta a honvédségi jutalék a közös hadsereg pótjutaléka előtt emelendő ki, míg ennek előtte a honvédséghez csak azon ujonczok osztattak be, kik a hadsereg rendes szükséglete, s a pótjutalék kiegészítése után fenmaradtak.

Ez évben állított fel a 3-ik honvéd lovas danár, s emeltetett fel a Ludovika Akadémia növendékeinek száma 240-ről 360-ra. Ugyancsak 1890-ben az addig fenálló szabadságot állományú tisztképző tanfolyam beszünttetett, mivel az egyévi önkéntesek által a tartalékos tiszti állomány kiegészítése már biztosítottnak látszott.

Az előbb említett változásokkal a honvédség egyelőre megállapodásra jutván, most már a meglévő keretek erősítése és tökéletesítése a legközelebbi cél. Ennek folytán a következő évekre felosztva tervevetett s nagyrészt már is fogantatott a következő létszám föl-

Ellinger Ede legújabb fényképe után.

BÁRÓ FEJÉRVÁRY GÉZA, HONVÉDELMI MINISZTER.